
SZÖVEGÉRTÉS-SZÖVEGALKOTÁS „B” MAGYAR MINT IDEGEN NYELV (MID)

1–2. ÉVFOLYAM

TERMÉSZETISMERET

TANÁRI ÚTMUTATÓ

„HOVÁ KERÜLTÜNK?”

ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK

AZ ÁLLATOK

A CSALÁD

IDŐ ÉS IDŐJÁRÁS

MÉRHETŐ TULAJDONSÁGOK

KÉSZÍTETTE: SZABÓ ÉVA

MID-ÖTLETEKKEL KIEGÉSZÍTETTE: SZALAGYI CSILLA

A kiadvány az Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási program
kerettanterve alapján készült

A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési Terv Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program 3.1.1.
központi program (Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés
és oktatás feladataira) keretében készült, a sulinoVA oktatási programcsomag
részeként létrejött tanulói információhordozó. A kiadvány sikeres használatához szükséges
a teljes oktatási programcsomag ismerete és használata.
A teljes programcsomag elérhető: www.educatio.hu címen.

Szakmai vezető: Kuti Zsuzsa

Szakmai bizottság: Enyedi Ágnes, dr. Majorosi Anna, dr. Morvai Edit

Szakértő: dr. Majorosi Anna

Nyelvi lektor: Nemoda Judit

Alkotó szerkesztő: Sákovics Lília

MID-szerző: Szalagyi Csilla

Felelős szerkesztő: Burom Márton

©

Szerzők: Szabó Éva, Szalagyi Csilla

Educatio Kht. 2008.

TARTALOM

I. „HOVÁ KERÜLTÜNK?”	4
1. „ÉN-JÁTÉKOK” AZ ISKOLÁBA LÉPÉS IDEJÉN.....	4
2. AZ ISKOLA ÉPÜLETÉNEK PIKTOGRAMJAI – A JEL ÉS A JELZETT TARTALOM.....	8
II. ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK	12
1. CSOPORTOK AZ OSZTÁYBAN – ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK SZERINT	12
2. A TESTRÉSZEK*	18
3. SZEM – LÁTÁS.....	23
4. FÜL – HALLÁS	29
5. BŐR – TAPINTÁS	36
6. ORR – SZAGLÁS	41
7. NYELV – ÍZLELÉS	46
8. SZILÁRD – FOLYÉKONY	52
9. KAKUKKTOJÁS.....	57
III. AZ ÁLLATOK	62
1. AZ ÁLLATOK CSOPORTOSÍTÁSA.....	62
2. RÁHANGOLÁS EGY ÁLLATKERI KIRÁNDULÁSRA	68
IV. A CSALÁD.....	73
1. SZEREPEK, SZEREPLŐK, ÉLETKOROK	73
V. IDŐ ÉS IDŐJÁRÁS.....	78
1. AZ IDŐJÁRÁS ALAPELEMEI	78
2. MILYEN HÓNAP VAN?.....	83
3. ÉVEK, HÓNAPOK, NAPOK.....	88
4. ÉVSZAKOK AZONOSÍTÁSA – VERSEKBŐL, JELLEMZŐ TULAJDONSÁGOK ALAPJÁN ...	93
VI. MÉRHETŐ TULAJDONSÁGOK.....	99
1. HOSSZÚSÁG*	99
2. ÚRTARTALOM	105
3. IDŐ.....	109
4. LEJEGYZÉSSEL.....	113
5. ÁLLATI EREDMÉNYEK.....	117

* MID-es kiegészítések

Szöv1-2_Bterm_I.1

„HOVÁ KERÜLTÜNK?”

„ÉN-JÁTÉKOK” AZ ISKOLÁBA LÉPÉS IDEJÉN

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

Biztonságérzet, hallott szöveg és külső tulajdonságok megfigyelése, valamint a beszédbátorság segítése.

IDŐKERET

15 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY

6–8 év

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

TÁGABB KÖRNYEZETBEN:

magyar nyelv és irodalom – beszédkésztség, szóbeli szöveg alkotása és megértése, a tanulási képességek fejlesztése;

ember és természet – természettudományos megismerés (megfigyelés, leírás), tájékozódás az élő és élettelen természetről

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:

a nagy- és finommozgás koordinációja, saját test érzékelése, vizuális észlelés, fonémahallás fejlesztése, beszédhallás fejlesztése, szókinccs-fejlesztés, építkezzünk (hang, betű, szótag, szó, mondat)

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

az új terem és a saját használatú helyek megismerése, névmemorizáló játékok

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

a „bohócn nyelv” gyakori használata, önismeretet és a társak megismerését szolgáló játékok, a megfigyelés, leírás, összehasonlítás és csoportosítás mint természettudományos megismerési módszerek rendszeres alkalmazása

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

Hangok felismerése hangzás után, hangok tiszta ejtése. A tanulást segítő képességek közül: figyelem, emlékezet, gondolkodás, nagy-mozgások koordinációja, az egész test mozgásának átélése, térbeli tájékozódás és a saját testérzékelés biztonsága.

AJÁNLÁS

Természetismeret-órán és az alapozó szakaszra való tekintettel minden tanórán célunk, hogy a gyerekek egyrészt önmagukat minél jobban megismerjék (azaz a világ vizsgálatát kezdjék el önmagukkal), másrészt önmaguk helyét lássák, megérezzék az új közösségben.

Ebben a modulban három, egymástól függetlenül is használható játék leírása található, mind a három a fenti célok elérését szolgálja.

Az első feladat (I.) játék a nevekkel. A biztonságérzet kialakulásához fontos, hogy tanítványaink mihamarabb megtanulják osztálytársaik nevét. A csupa magánhangzóval történő beszéd mellett, hogy mulatságos, segít a hanganalízis, -szintézis, a későbbi szótagolás megalapozásában, valamint az összpontosításban.

A második feladat (II.) a külső tulajdonságok megfigyelésével kapcsolja össze a gondolkodást és a gondolatok szóbeli megfogalmazását. Mivel szinte még óvodában vagyunk, várható, hogy nem minden tanítványunk mer vagy tud megszólalni helyesen. Őket megértéssel, türelemmel segítsük. Fontos, hogy a gyerekek jól érezzék magukat a játék közben.

A harmadik feladat (III.) mindamellett, hogy további megfigyelésre, önvizsgálatra készíti a gyerekeket, és igényli a rövid utasítások értelmezését is, kielégíti az ebben a korban természetes, nagyfokú mozgásigényt. Ritka az olyan gyerek, aki 6-7 évesen akár csak félórát is szívesen ücsörög egy széken.

ÉRTÉKELÉS

A játékok menete azonnali szóbeli, illetve nonverbális visszajelzést igényel, minden tanítványunk felé.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. SAJÁT NEVÜNK BOHÓCNYELVEN

Bemutatkozás magánhangzók segítségével, kb. 5 perc

A „bohócn nyelv” (csak magánhangzók kiemelésével hangoztatott szavak, mondatok) használata általános esetben automatikusan működik az iskolába lépő gyerekeknél.

Egy kis bohócfigurával szemléltessük a magánhangzókkal történő beszédet. Bábozással mutassuk be, hogy a bohóc az asztalt úgy hívja: *a a*; a faliorát úgy hívja: *a i ó a*; az ajtókilincset így: *a ó i i*.

- Állítsuk fel a gyerekeket a padjuk mellett. Mutakozzunk be nekik bohócn nyelvén. Például: *a ó é a* (Szabó Éva)
- A gyerekek nevét (mindenkiét egyesével, véletlenszerű sorrendben) jól artikulálva mondjuk ki csupa magánhangzóval. Felismerés, és a teljes név hangoztatása után a gyerekek leülnek.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: hangok felismerése hangzás után, hangok tiszta ejtése, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció. A tanu-lást segítő képességek közül: figyelem, gondolkodás.

II. KERESÉK VALAKIT

Játék a szemmel érzékelhető tulajdonságok megnevezésével, kb. 8 perc

Válasszunk ki magunkban egy gyereket. Mondjuk el a külső tulajdonságait, nagyjából így:

„Keresek valakit, akinek kék farmerszoknyája van, zöld-sárga csíkos zoknijja, és kék szalag van a hajában.”

Aki föl ismeri magát, azt kérjük fel, hogy most ő gondoljon egy osztálytársára, és meséljen róla. A mondatkezdés: *„Keresek valakit, aki...”*

Stafétaszerűen lehet a játékot folytatni mindaddig, míg mindenkire sor kerül.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a beszédbátorság és a beszédkedv felkeltése és növelése, a saját testérzékelés biztonságának alakulása. A tanulást segítő képességek közül: figyelem, gondolkodás, szókinccsfeljesztés.

III. JÁTÉK KÖRBEN ÁLLVA

A hallott utasítás pontos megfigyelése, külső tulajdonságok felismerése, mozgásos játék, kb. 3 perc

Álljunk nagy körbe a gyerekekkel. Mozgassuk meg őket úgy, hogy egy külső tulajdonságot összekapcsolunk egy mozgással. Rövid, egyszerű utasításokat adjunk. A gyerekeknek önmagukat kell vizsgálni, s közben meg kell figyelniük a feladatot is.

Példamondatok:

*Tapsoljon, aki rövidnadrágban van!
Guggoljon le kétszer, aki barna hajú!
Ugorjon a magasba, akin van szemüveg!
Hajoljon előre, akin van zöld szín!
Biccentsen, akinek a ruháján gomb van!
stb.*

Azonnal jelezzünk vissza a sikerről, dicsérjük őket a figyelemért, az ügyes mozgásért minél többször!

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: nagymozgások koordinációja, az egész test mozgásának átélése. A tanulást segítő képességek: figyelem, emlékezet, gondolkodás, térbeli tájékozódás és a saját testérzékelés biztonsága.

Szöv1-2_Bterm_I.2

„HOVÁ KERÜLTÜNK?”**AZ ISKOLA ÉPÜLETÉNEK PIKTOGRAMJAI****– A JEL ÉS A JELZETT TARTALOM**

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

Tapasztalatszerzés a jel és jelzett tartalom közötti kapcsolatáról, a biztonságérzet fokozása a hatékony tanulás megalapozása érdekében.

IDŐKERET

20-25 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY

6–8 év

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

TÁGABB KÖRNYEZETBEN:

magyar nyelv és irodalom – beszédkésztség, a tanulási képességek fejlesztése;

ember és természet – tájékozódás az élő és élettelen természetről (megfigyelés), természettudományos megismerés

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:

a nagy- és a finommozgás koordinációja, vizuális észlelés, ritmikus mozgás, ujjgyakorlatok, érdeklődéskeltés, betűtanulás

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

önismereti és csoportot megismerő játékok, beszélgetés az óvodai életről.

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

a környezetből közismert jelek értelmezése

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A tanulási képességek: figyelem, emlékezet, gondolkodás, a szem-kéz koordinációnak és az ujjak mozgékonyságának fejlesztése, a nagymozgások koordinációja, az érdeklődés felkeltése az olvasás iránt a kíváncsiság mozgósításával, a beszédbátorság és a beszédkedv felkeltése, növelése, tapasztalatszerzés a jel és a jelzett tartalom kapcsolatáról, a képi és írott információk közötti kapcsolat felfedezése.

AJÁNLÁS

A modulban leírt feladatok nem csupán az évkedést könnyítik, a megfigyelés, mint megismerési módszer erősítik, hanem segítenek a betűtanulás alapozásában. Ennek oka az, hogy a feladatok mindegyike tapasztalatszerzés a jel és a jelzett tartalom kapcsolatára.

ÉRTÉKELÉS

A feladatok nagy része frontális beszélgetés, közös hangos gondolkodás, séta. Nem igényelnek különleges értékelési formát.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. AZ ÓVODAI JEL

Saját név felismerése, összekapcsolása az óvodai jellel, kb. 6 perc

- Írjuk fel a táblára minden tanítványunk keresztnévét, nagy nyomtatott betűkkel. (Ha szóképpé írjuk őket, és úgy tesszük fel a táblára, akkor későbbi feladatokban használhatjuk ezeket a névkártyákat.) A nevek mellett hagyjunk elegendő helyet egy kis rajz elkészítéséhez.
 - Kérjük meg a gyerekeket, hogy nézzék meg a táblára írt szavakat. *Van benne ismerős felirat?* Nagy valószínűséggel, ha csupán szóképpel olvasás szintjén is, de minden gyerek megismeri a saját nevét. (Ha mégsem, akkor segítenünk kell.)
 - A tumultus elkerülése érdekében felváltva kérjük meg először a lányokat, majd a fiúkat, hogy menjenek ki a táblához, és rajzolják fel a saját nevük mellé az óvodai jelüket.
 - Amelyik csapat éppen nem a táblánál rajzol, azzal folytassunk közös beszélgetést. Ennek témája: kinek mi volt a jele, hol szerepelt az óvodában ez a jel, miért volt fontos. A tanító is beszélhet saját óvodai jeléről.
- A rajzok elkészítése után nézzük meg együtt a táblát, engedjük, hogy beszéljenek a felfedezéseikről (esetleg két egyforma jel, a nem felismerhető jelek megnevezése...).

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulást segítő képességek – figyelem, emlékezet, gondolkodás, az érdeklődés felkeltése az olvasás iránt a kíváncsiság mozgósításával, a beszédbátorság és a beszédkedv felkeltése és növelése, tapasztalatszerzés a jel és a jelzett tartalom kapcsolatára.

II. MOZGÓS JÁTÉK

Felirat, kép és cselekvés összekapcsolása „képpelolvasással”, kb. 3 perc

Tegyünk a táblára két képet. Az egyik egy lábfejet, a másik egy tenyeret ábrázol. A lábfej alá írjuk fel: DOBBANTÁS. A tenyér alá írjuk fel: TAPS. Nem baj, hogy a gyerekek nagy része még nem tud olvasni, a kép elég információt ad számukra. Mégis fontos a felirat, mert egyrészt a „mintha” olvasás örömét adja, másrészt a spontán betűtanulást is elősegíti, mint minden más felirat, címke az osztályban.

A játék: a gyerekek a padjuk mellett állva dobbantanak, vagy tapsolnak egyet, aszerint, hogy melyik jelre mutatunk rá. Mókásabbá válik a feladat, ha egy idő után gyorsítunk a tempón.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulást segítő képességek – figyelem, emlékezet, gondolkodás, az érdeklődés felkeltése az olvasás iránt a kíváncsiság mozgósításával, a nagymozgások koordinációja, tapasztalatszerzés a jel és a jelzett tartalom kapcsolatára, a képi és írott információk közötti kapcsolat felfedezése.

III. SÉTA AZ ISKOLA ÉPÜLETÉBEN

Tájékozódás az iskola épületében, jelek, feliratok keresése, értelmezése, kb. 15 perc

Ezt a tevékenységet mindenképp érdemes megejteni az első iskolai héten. A gyerekek biztonságérzetét nagymértékben növelhetjük, ha minden emeletet, folyosót, tanári szobát, titkárságot, mosdót, közösségi teret bemutatunk nekik. Ilyenkor megismerkedhetnek az iskola más dolgozóival is. Fontos, hogy az épületben elhelyezett piktogramokat, feliratokat közösen felfedezzük és értelmezzük őket. (Mosdók, ebédlő, tanári, igazgatói iroda, menekülési útvonal, vészkijárat...)

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulást segítő képességek – figyelem, emlékezet, gondolkodás, az érdeklődés felkeltése az olvasás iránt a kíváncsiság mozgósításával, tapasztalatszerzés a jel és a jelzett tartalom kapcsolatáról, a képi és írott információk közötti kapcsolat felfedezése.

Szöv1-2_Bterm_II.1

ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK

CSOPORTOK AZ OSZTÁYBAN

– ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK SZERINT

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

Osztályon belüli csoportok felfedezése írásban, külső tulajdonságok alapján.

IDŐKERET

kb. 15 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY

6–8 év

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

TÁGABB KÖRNYEZETBEN:

magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, olvasás, írott szöveg megérzése, írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás;

ember és természet – természettudományos megismerés (megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás), tájékozódás az élő és élettelen természetről

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:

funkcionális írás

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

a kooperatív módszerek közül a kerekasztal-módszer gyakori alkalmazása, az osztálytársak és a közvetlen környezet tárgyainak megfigyelése érzékelhető tulajdonságok alapján

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

a megismerési módszerek közül a megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás gyakorlása, gyakori alkalmazása, a tapasztaltak szóbeli megfogalmazása, illetve lejegyzése

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A tanulási képességek közül figyelem, gondolkodás, szóolvasás értelmezéssel, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtársak felé, beszédértés, a beszédkedv és beszédbátorság felkeltése és növelése, funkcionális írás.

AJÁNLÁS

A természettudományos megismerési módszerek közül már első osztályban előkerül a megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás. A tapasztaltakat kezdetben egyszerűen valamilyen tevékenységgel, válogatással, később szóbeli megfogalmazással, majd írásbeli lejegyzéssel is rögzítik a tanítványaink. Ez a modul a lejegyzés alapjait készíti elő táblázatkitöltő főfeladatával.

A munka kooperatív technikával történik.

ÉRTÉKELÉS

A csoportmunkában egymást is javítják, értékelik tanítványaink. A munka végeztével, tárlat segítségével frontális ellenőrzést, értékelést tartunk, ahol a gyerekek egymással is megbeszélhetik az elvégzett munka sikerességét.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. VILLÁMKÉRDÉSEK, RÁHANGOLÁS

Az osztálytársak megfigyelése, összpontosítás villámkérdések segítségével, kb. 3 perc

A gyerekek álljanak a padjuk mellett. Mindenkinek külön tegyünk fel egy olyan kérdést, amire egy osztálytárs teljes nevét kell válaszolnia. (Gyakori jelenség, hogy a gyerekek egy év alatt sem tanulják meg társaik teljes nevét.) Több megoldás esetén is csak egy nevet kell kimondaniuk. Aki jól felel, az leülhet.

Példák:

- *Kinek vannak szeplői?*
- *Ki barna hajú?*
- *Kinek van rövid, szőke haja?*
- *Ki kék szemű?*
- *Ki van szoknyában?*
- *Kin van narancssárga szín?*
- *stb.*

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a beszédbátorság és a beszédkedv felkeltése és növelése. A tanulási képességek közül: figyelem, gondolkodás, beszédértés.

II. CSOPORTALKÍTÁS

Csoportok kialakítása egymás megkeresésével, szókétyák segítségével, kb. 3 perc

Négyfős csoportok létrehozása a cél. Egy tulajdonságot írunk fel 4 kicsi szókétyára. Ha 24 fős osztállyal számolunk, akkor 6 tulajdonságot kell választanunk (1. számú melléklet).

- A gyerekeknek osszuk ki a cetliket, s mondjuk el nekik, ha megtalálták a társaikat, akkor üljenek le egy csoportban.
- Ha minden csoport ül, kérdezzünk meg egy csoportból egy embert, hogy mi volt a közös szavuk. Az elhangzás sorrendjében jegyezzük fel a hat szót a táblára.
- Mik ezek a szavak? (Tulajdonságok.)
- Célkitűzés: egy közös feladatlapot kell majd kitölteniük, tulajdonságok vannak a lapon. Minden tulajdonsághoz keresni kell olyan osztálytársakat, akikre illik az adott tulajdonság. (Nézzünk egy példát frontálisan is. Kit írátok a fekete hajú tulajdonsághoz?)

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül figyelem, gondolkodás. Szóolvasás értelmezéssel, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtársak felé.

III. CSOPORTOK LÉTREHOZÁSA ÍRÁSBAN

Tulajdonságok alapján az osztály tagjainak csoportosítása írásban, kb. 8-10 perc

- A csoportoknak adjunk egy feladatlapot, amin 4 oszlop látható. Az osztálytársak nevét aszerint kell az oszlopokba bejegyezni, hogy jellemzi-e őket a fent leírt tulajdonság. Ezek a tulajdonságok lehetnek: szőke, barna hajú, kék szemű, barna szemű, szemüveges... (2. számú melléklet.)
- Az első gyerek az első oszlopba javasol egy nevet, ha a többiek egyetértenek vele, lejegyzi. Következik a második gyerek. Ő szintén az első oszlopba javasol egy nevet.
- Mikor már kifogytak a „szőkék” kereséséből, következik a második oszlop, stb.

Ebben az időszakban valószínűleg még nagy nyomtatott betűvel fognak írni mindannyian, ettől függetlenül már itt elmondhatjuk nekik, hogy az osztálytársaik (és más emberek) nevét nagybetűvel kezdjük.

Értékelés: tárlattal a táblánál. Nézzék meg egymás táblázatát, keressük és javítsuk ki közösen az esetleges hibákat.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül figyelem, gondolkodás. Szóolvasás értelmezéssel, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtársak felé, íráshasználat.

MELLÉKLETEK

1.

MAGAS	MAGAS
ALACSONY	ALACSONY
VÉKONY	VÉKONY
SZEPLŐS	SZEPLŐS
SZŐKE	SZŐKE
SZEMÜVEGES	SZEMÜVEGES

MAGAS	MAGAS
ALACSONY	ALACSONY
VÉKONY	VÉKONY
SZEPLŐS	SZEPLŐS
SZŐKE	SZŐKE
SZEMÜVEGES	SZEMÜVEGES

Szöv1-2_Bterm_II.2

ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK

A TESTRÉSZEK

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

Az auditív memória fejlesztése hallott szöveg követésével, a tartalom megjelenítésével rajzban, a verbális kommunikáció fejlesztése.

IDŐKERET

13 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY

6–8 év, a későbbiekben differenciáltan az egyéni haladási tempónak megfelelően

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

TÁGABB KÖRNYEZETBEN:

magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése – beszédképesség, szóbeli szövegek megértése;

ember és természet – természettudományos megismerés – tájékozódás az élő és élettelen természetről

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:

a nagy és finommozgások koordinációja, saját test érzékelése

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

a testrészeket ismertető, megnevező mondókák, versek tanulása

MID-kiegészítés:

az irányok használatának begyakorlása, a testrészek elnevezéseinek tanulása.

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: a testséma tudatosodását segítő feladatok, játékok

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A hallott szöveg befogadása, a szövegtartalom követése. A tanulást segítő képességek: figyelem, emlékezet (auditív memória), gondolkodás. Kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció

AJÁNLÁS

A testrészek, az irányok tanulása, a saját testséma ismerete nem tantárgyspecifikus feladat. Matematika, anyanyelv, természetismeret és vizuális órákon is előkerül, más-más formában. Ebben a modulban a főfeladat bár a testrészek ismeretét is mélyíti, alapvetően a hallott szöveg értését, befogadását, a páros szóbeli kommunikációt és az auditív memóriát fejleszti.

ÉRTÉKELÉS

Az első feladatnál azonnali szóbeli korrekciót végezhet a pedagógus, ha szükséges, valamint fölmérheti, hogy a tanítványai hol tartanak az irányok és a testrészek nevének ismeretében, a főfeladat esetén ellenőrzésként tárlatot rendezünk párok közös munkáiból, s frontális megbeszéléssel értékeljük a munkát.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. BEMELEGÍTŐ TORNA

Saját test vizsgálata, testrészek felismerése az irányok figyelembe vételével, kb. 3 perc

A gyerekek az asztaluk mellett állnak, mozgással követik a tanító egyre gyorsabb tempóban adott utasításait. Az utasítások az irányok gyakorlását és a testséma fejlődését is szolgálják.

Példák:

„Fogjátok meg jobb kézzel a bal térdeteket, bal kézzel a jobb fületeket. Most mindkét kézzel a bal bokátokat. Bal kézzel a jobb csuklókat! Jobb kézzel érintsetek meg a bal kézfejet...”

Érdekesebb a feladat, ha egy apró játék (kedvenc plüssállat, kisautó) van a gyerekek kezében, s ezt a játékot „küldjük” a különböző testrészekhez, megérinteni azokat.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül – figyelem, gondolkodás, az irányfogalmak mélyítése, a hallott szöveg pontos értelmezése, nagy mozgások koordinációja.

MID-kiegészítés – felkészítés az I. Bemelegítő torna c. feladathoz

Fokozatosan haladjunk a feladattal:

- tisztázzuk először a jobb és bal jelentését – pl. megkérhetjük a diákokat, emeljék fel a jobb, majd bal kezüket, emeljék meg a jobb, majd bal lábukat
- ezután következhetnek a testrészek – először függetlenül az irányoktól, majd az irányt is megnevezve – jobb váll, bal térd...
- ha ez már mindenkinek sikerült, a gyerekek álljanak egymás mögé, párokba. Aki hátul áll, az fogja mutatni társán a megnevezett testrészt: pl. bal térd. Az utasításokat egy önként jelentkező diák is adhatja.
- ha ezt már begyakorolták, jöhet az összetettebb feladat (I. Bemelegítő torna)

Mindezt már az órát megelőző tanórákon is lehet gyakoroltatni attól függően, mennyire új az, amit hallanak, milyen nehézségekkel állnak szemben. Ha még sok minden új számukra, gyakoroljuk az irányokat, testrészek megnevezését több órán keresztül (pl. testnevelésórán az utasításokhoz fűzzünk mindig irányt, használunk ki minden alkalmat, amikor megnevezhetjük a testrészeket..)

MID-kiegészítés:

A megadott feladatnál (I. Bemelegítő torna) alkalmazkodjunk a gyerekek szövegértésének gyorsaságához. Csak akkor növeljük a tempót, ha már biztosan tudják követni a lassabban elhangzó utasításokat.

II. RAJZOLJÁTOK MEG A KISFIÚT!

A párban kapott sematikus testrajz kiegészítése hallott információk szerint, kb. 10 perc

A gyerekek üljenek párosával. Ketten kapnak egy fénymásolt lapot, melyen egy egyszerű babatest-séma látható (1. számú melléklet).

Mondjuk el a feladatot előre: egy kislányról fogunk mesélni, figyeljék meg, hogy mit mondunk róla, mert a mese után le kell őt rajzolniuk a lapra.

Ajánlom, hogy a megfigyelhetőség kedvéért kétszer egymás után olvassuk fel a következőket (vagy egy hasonlót):

A szőke kisfiú vállán ül egy madár.

Kék nadrág van rajta, a nadrágja a térdeinél lyukas.

Könyökvédői vannak.

Az egyik csuklóján zöld karóra van.

A fején piros sapka van.

A nyakában csíkos sál lóg.

Adjunk egy pár percet arra, hogy a párosok megbeszéljék, hogy mire emlékeznek, s eszerint kiegészítsék a rajzot. Olvasni már nagyon jól tudó gyerekeknek adhatnánk írásban is fenti mondatokat, de az auditív memória fejlesztése mindenkire jó hatással van.

Ellenőrzés tárlattal: rakjuk ki az összes rajzot a táblára, hívjuk közel a gyerekeket, kérdezzük meg, hogy mit szólnak a látottakhoz.

Kis beszélgetés után olvassuk fel újra a fenti néhány mondatot, és kérjük a gyerekektől, hogy figyeljék meg a saját rajzuk sikerét.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a hallott szöveg befogadása, a szövegtartalom követése. A tanulást segítő képességek: figyelem, emlékezet (auditív memória), gondolkodás. Kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció.

MID-kiegészítés:

Ennél a feladatnál elsősorban azoknak a szavaknak a jelentése okozhat gondot, melyeket a gyerekek viszonylag ritkábban használnak: könyökvédő, lukas a nadrágja, illetve a helyszín pontos megjelölése.

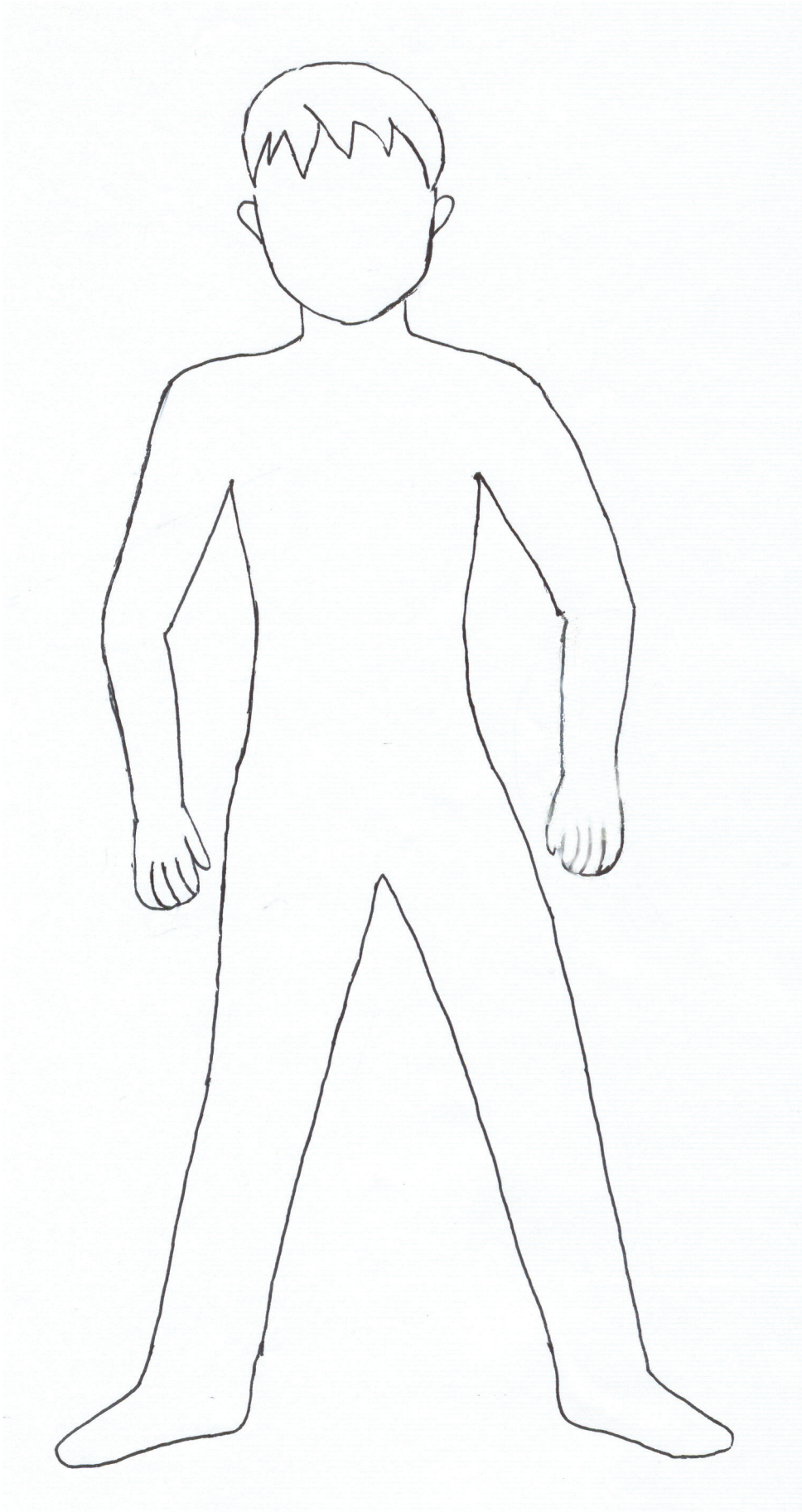
A szavakat szinte észrevétlenül is bevezethetjük: kérdezzük meg őket, ki szeret biciklizni, görkorcsolyázni, és hogy milyen felszereléseket kell ehhez viselni. Ha már előkerültek a védőuhák, meg lehet kérdezni őket, milyen célt szolgálnak – testi épség, ruházat védelme. Így eljuthatunk a lyukas nadrágoz is, sőt már előre felvetődhet egy kép a gyerekekben.

Ennél a feladatnál ajánlatos vegyes párokat alkotni: magyar és nem magyar anyanyelvű gyerekek kerüljenek egymás mellé; ne hagyjuk teljesen magukra a nagyobb nyelvi nehézségekkel a tanulókat.

Összetettebb feladat a pontos elnevezés megértése. Ezt segíthetjük azzal, hogy felolvasás közben magunkon mutatjuk a megnevezett testrészt. Kérjük meg a magyart idegen nyelvként tanuló diákjainkat, hogy forduljanak meg székükön, s a tanító álljon az osztály mögé, hogy csak fordítva ülő tanítványai kapják a segítséget.

MELLÉKLET

1.

ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK

SZEM – LÁTÁS

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

A szemről, mint érzékszervről való gondolkodás, ismeretrendszerelés az értő olvasás és a szóbeli kommunikáció segítségével.

IDŐKERET

kb. 15 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY

6–8 év

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

TÁGABB KÖRNYEZETBEN:

magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése, az ítélőképesség, az erkölcsi és történelmi érzék fejlesztése;

ember és természet - természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (az érzékszervek, érzékelhető tulajdonságok)

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:

szókincsfejlesztés, kapcsolás, alapfokú szótagolás (szavak)

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

a feladatlapok kitöltésének tanulása, az írás rendszeres funkcionális használata, a szemmel kapcsolatos érzékszervi játékok játszása, a szemmel kapcsolatos meglévő ismeretek előhívása, rendszerezése

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

hasonló feladatok megoldása, a szem védelméről való tanulás, tapasztalatszerzés

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A tanulási képességek: figyelem, emlékezet, gondolkodás; térbeli tájékozódás; szóolvasás értelmezéssel, szótagolás, egy-két szóból álló szókapcsolatok olvasása; kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé, szókincsfejlesztés.

AJÁNLÁS

A természetismeret órákon, mint az alsó tagozatban általában minden órán, a tanulás alapja a tapasztalat, a cselekvésen keresztül történő ismeretszerzés. Az érzékszervekről, érzékelhető tulajdonságokról való tanulás közben ezért elsősorban az érzékszervi játékoknak, cselekvéseknek van nagy szerepe.

A modulban leírt feladatok kifejezetten az olvasást, szövegértést is fejlesztő játékokat mutatnak be.

Természetesen az ezt megelőző és követő órákon érdemes a szemmel kapcsolatos, tapasztalatszerző játékokat játszani, a vizuális memóriát fejlesztő feladatokat alkalmazni.

ÉRTÉKELÉS

A modulban három feladat látható. Az első (I.) nem igényel külön értékelést, hiszen vakon kell helyretalálniuk a gyerekeknek, a sikeresség egyben értékelés is. A második feladat (II.) hasonló, páralakítás a cél, ha a párok egymásra találnak, sikeresek voltak. A harmadik feladat (III.) ellenőrzéséről a feladtleírásban olvashatunk.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. BEMELEGÍTÉS

Vakon sétálás a teremben, kb. 3 perc

Kérjük meg a gyerekeket, hogy sétáljanak el a padjuktól, jó messzire, majd álljanak meg. Hangjelzésre (csengő, koppintás...) csukott szemmel találjanak a helyükre, üljenek le, végül nyissák ki a szemüket. (Mondjuk el előre, hogy ez nem verseny, csak akkor lesz izgalmas, ha „nagyon” becsukják a szemüket!) (A gyerekek szívesen eljátsszák ezt akár kétszer is.)

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem és emlékezet. Térbeli tájékozódás.

II. PÁRALAKÍTÁS

Páralakítás szótaghatárnál kettévágott szókétyák összeillesztésével, kb. 5 perc

Színek nevét írjuk fel apró szókétyákra, és vágjuk ketté őket (1. számú melléklet).

Feladat: minden gyerek húzzon ki egy félszót a kupacból, olvassa el a sajátját, és keresse meg a szín másik felét.

Nehézség: nem lehet tudni, hogy a szókétya előtag vagy utótag.

Akik megtalálták egymást, üljenek le egymás mellé.

Megbeszélés: minden pár mondja el színét, beszélgessünk el arról, hogy mik ezek, mivel érzékeljük a színeket, és minek a segítsége hiányzott a csukott szemes játéknál. Derüljön ki, hogy a szemről lesz szó a következőkben.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül figyelem, gondolkodás. Érdeklődés az írott információk megfejtése után; szóolvasás értelmezéssel, szótagolás.

III. MIT LÁTUNK?

A szemmel érzékelhető dolgok nevének kiválogatása nem szemmel érzékelhető dolgok nevei közül, kb. 6-7 perc

Az imént létrejött párok kapnak egy fénymásolt lapot, melyen egy szó sor látható (2. számú melléklet).

A sor érzékszervekkel észlelhető dolgok nevét tartalmazza.

Közülük kell kiválasztani és aláhúzni azokat, amelyeket szemmel érzékelhetünk. Kérjük a gyerekeket, hogy a sorokat felváltva olvassák fel párjuknak.

Az időkitöltő feladat (ami a gyorsan végző párok számára kerül a feladatlapra) is a szemmel kapcsolatos. Egy szókincsfejlesztő nyelvi játék, ami a „szem” előtagú vagy utótagú szóösszetételeket vizsgálja.

Ellenőrzés: minden szókapcsolatot olvasson fel egy gyerek, a többiek pedig mondják el, hogyan döntöttek az adott dologról. Ahol nem történt aláhúzás, ott kérjük indoklást. (Ha nem szemmel, akkor mivel érzékelhető?)

Javaslat: a szó sorok esetében végezhetünk mennyiségi differenciálást, azaz a gyorsabban olvasó gyerekek számára adhatunk több és hosszabb szóösszetételeket tartalmazó feladatlapot. Ebben az esetben tudatosan kell a páralakítást elvégezni.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: egy-két szóból álló szókapcsolatok olvasása, az olvasottak értelmezése, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé, szókincsfejlesztés.

MELLÉKLETEK

1.

PI ROS

SZÜR KE

SÁR GA

BOR DÓ

LI LA

VÖ RÖS

BAR NA

TÜR KIZ

FE HÉR

RÓ ZSASZÍN

FEKE TE

VILÁ GOSKÉK

2.

MELYIKET ÉRÉZÉKELJÜK A SZEMÜNKKEL?

hűvös szél

piros szín

a nap fénye

a nap melege

egy szőnyeg mintája

benzinszag

csengőhang

Időkitöltő feladat: melyik szó nem illik a SZEM szóhoz? (CSAK EGY VAN!)

CSEPP, PILLA, KOCKA, HÉJ

ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK

FÜL – HALLÁS

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

Figyelemfelkeltés a fül, mint érzékszerv szerepét illetően, a hallás fontosságának érzékeltetése, vershallgatás.

IDŐKERET

kb. 15 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY

6–8 év

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

TÁGABB KÖRNYEZETBEN:

magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése – beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése, írásbeli szöveg alkotása, az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése;

ember és természet – természettudományos megismerés – tájékozódás az élő és élettelen természetről (az érzékszervek)

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:

rövid szépirodalmi szövegek, funkcionális írás

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

feladatlapok kitöltésének tanulása, az írás rendszeres funkcionális használata

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

a fülről való tanulás (egészségvédelmi szempontból), az auditív megfigyelő képesség és memória fejlesztése hasonló feladatokkal

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A tanulást segítő képességek: figyelem, emlékezet (rövid távú auditív memória), gondolkodás. Az auditív és cselekvéses információ befogadása, a tapasztalatok, élmények kifejezése nyelvi formában, írás. A beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, a kapcsolattartáshoz szükséges alapvető szókincs használata, hallott irodalmi szöveg befogadása, a szövegtartalom követése.

AJÁNLÁS

Az öt érzékszerv tanulásakor nagyon fontos, hogy érzékeltsük az adott érzékszerv szerepét, tetten érve őket feladatuk teljesítése közben.

Ez a modul a fül, mint érzékszerv tanulásához nyújt kiinduló feladatokat. A választott vers (Zelk Zoltán: *Alszik a szél*) helyett más verseket is használhatunk, ez egyéni választás kérdése.

ÉRTÉKELÉS

A feladatok leírásánál olvasható.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. RÁHANGOLÓ JÁTÉK

Az auditív memória fejlesztése hangok megfigyelésével, felismerésével, lejegyzésével,
kb. 5 perc

- Készítsünk előre egy tálcára magunknak néhány tárgyat, amivel jellegzetes hangokat lehet kiadni. Például: celluxtépő, pingponglabda, dobókocka, papírlap (téphető), csengettyű, hegyező...
- Kérjük meg a gyerekeket, hogy nyissák ki a természetismeret-füzetüket, készítsenek elő egy ceruzát, majd hajtsák le a fejüket a karjukra, a padra dőlve. Figyeljenek a hangokra!
- Ha mindenkinek csukva van a szeme, a tálcán lévő eszközökkel adjunk ki hangokat. Takarjuk le újra a tálcát, a gyerekek nyissák ki a szemüket.
- *Milyen hangokat hallottatok? Amire emlékeztek, írjátok le a füzetbe!*
- Jegyzés után hallgassunk meg minden jelentkezőt, felhívva figyelmüket arra, hogy csak olyan hangot olvassanak fel, amit más még nem mondott előttük. Ne mondjuk meg, hogy helyes volt-e, amit leírtak, csak a legvégén, mikor kitakarjuk a tálcát. Egyenként mutassunk meg újra minden hangot.
- Az értékelésnél elég, ha megkérdezzük, ki elégedett magával, a feladat megoldásával.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulást segítő képességek – figyelem, emlékezet (rövid távú auditív memória), gondolkodás, az auditív és cselekvéses információ befogadása, írás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció.

II. BESZÉLGETÉS A HALLÁSRÓL

1. Az előbbi feladat elemzése frontális megbeszéléssel, kb. 2 perc

A beszélgetés során derüljön ki, hogy a feladatmegoldáshoz a fülüket kellett használni, hiszen a tárgyakat nem láthattuk, mégis meg tudtuk nevezni.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé.

2. Vershallgatás, versfeldolgozás, kb. 10 perc

- Olvassuk fel Zek Zoltán „Alszik a szél” című versét (1. sz. melléklet).
- Kérjük a gyerekeket, hogy párosával üljenek le egymás mellé. Adjunk mindenkinek egy feladatlapot, melyet az újbóli maghallgatás után, a válaszokat egymással megbeszélve, mindketten töltsenek ki (2. számú melléklet). Előre olvassuk fel a feladatlap kérdéseit, kérjünk közben követő némaolvasást.
- Olvassuk fel újra a verset.
- A párok beszéljék meg a válaszokat, töltsék ki saját feladatlapjukat.

Ellenőrzés: frontális megbeszéléssel, versrészletek újbóli felolvasásával a megoldások indoklásaként.

Érdekes később olvasásórán is foglalkozni a verssel, esetleg rajzot készíteni illusztrációként, memoriterként föladni.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: hallott irodalmi szöveg befogadása, a szövegtartalom követése, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé, írás.

1.

ZELK ZOLTÁN: *ALSZIK A SZÉL*

Alszik a szél, föl se kelt,
Olyan kedve van ma,
A vihar is lehevert,
A szél öreganyja.

Alszik az egész család,
Nem fut a szellő sem –
Mitől csörren hát az ág,
Levél mitől zörren?

Nem egyébtől, két madár
röpül éppen erre,
az egyik a hársra száll,
a másik a cserre.

Jó a hárs is, a cser is
a fáradt madárnak,
azon is, meg ezen is
pihenőt találnak.

Éppen arra jártam én,
fák alatt megállva,
hallgatóztam, vártam én:
fütyül-e madárka?

Megértem a szavuk,
ha „csúrr” volt, ha „csírr” volt,
tanúm reá a kakukk,
szóról szóra így volt:

- Honnét szomszéd?
- Ahol voltam, onnét!
 - Mit evett?
 - Eleget!
 - Mi jót?
 - Hernyót!
 - Hány volt?
 - Egy volt!
 - És még?
 - Kukacot!
 - Mennyit?
 - Hatot!
 - Hát még?
 - Legyet!
 - Hányat?
 - Hetet!
 - Mást még?
 - Pondrót!
 - Sok volt?
 - Nyolc volt!
 - Jó volt?
 - Jó volt!

Hallgattam volna tovább
ezt a párbeszédet,
de hirtelen akkorát
fújt a szél! Fölébredt!
A vihar is vele kelt,
s húga is, a szellő –
ezer levél útra kelt,
szinte szállt az erdő!

Az égen egy felleg állt,
dézsa a kezében,
s mint aki csak erre várt,
ránk öntötte éppen!
Megáztak a madarak,
megázott a szél is,
szedhettem a lábamat,
bőrig áztam én is.

2.

KIK BESZÉLGETNEK A VERSBEN? _____

HOL BESZÉLGETNEK? _____

MIRŐL BESZÉLGETNEK? _____

MILYEN AZ IDŐ A VERS ELEJÉN? _____

MILYEN AZ IDŐ A BESZÉLGETÉS VÉGÉN? _____

MELYIK TESTRÉSZ KELLETT A VERS HALLGATÁSÁHOZ? _____

Időkitöltő kérdés:

Mit jelent az, hogy ALSZIK A SZÉL? _____

ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK

BŐR – TAPINTÁS

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	A bőr mint érzékszerv tanulása, olvasást igénylő feladatokkal.
IDŐKERET	kb. 15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	6–8 év
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése; ember és természet – természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (érzékkelhető tulajdonságok, érzékszervek) SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: érdeklődéskeltés, alapfokú, szótagolatlan szöveg, rövid hétköznapi szövegek, funkcionális írás AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: a bőrrel kapcsolatos, cselekvés útján történő tapasztalatszerzés AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: hideg-meleg érzékeléssel kapcsolatos feladatok, játékok
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A nagy- és finommozgások koordinációja; a tanulást segítő képességek közül: figyelem, gondolkodás, a térbeli tájékozódás és a saját-test-érzékelés biztonságának kialakítása, az olvasás megtapasztalása más érzékszervvel is, az értő olvasás fejlesztése, mondatalkotás. Hallott vers befogadása, a szövegtartalom követése.

AJÁNLÁS

A természetismeret órákon, mint az alsó tagozatban általában minden órán, a tanulás alapja a tapasztalat, a cselekvéseken keresztül történő ismeretszerzés. Az érzékszervekről, érzékelhető tulajdonságokról való tanulás közben ezért elsősorban az érzékszervi játékoknak, cselekvéseknek van nagy szerepe.

A modulban leírt feladatok nem ezeket példázzák, hanem kifejezetten az olvasást, szövegértést is fejlesztő játékokat mutatnak be.

ÉRTÉKELÉS

Az első feladatban (I.) a játék sikere maga érték is. A második feladatban (II.) páros munkában dolgoznak tanítványaink. Az ellenőrzés frontális, a párok közös munkájukról számolhatnak be.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. BŐRREL OLVASÁS

Betűk, rövid szavak felismerése bőrérzékeléssel, kb. 4 perc

A gyerekek álljanak párba. Először a magasabbik hátára rajzoljon betűket az alacsonyabb gyerek. (Az összemérés is feladat, tapasztalatszerzés.) A magasabb gyerekeknek kell felismerni és megnevezni a betűket. Sikertelenség esetén addig ismétljenek, amíg megtalálják a megoldást. Utána szerepcseré.

Újabb szerepcserével 3 betűs szavakkal játszhatják ugyanezt.

Értékelés: frontális megbeszélés. (*Milyen érzés volt? Melyik testrészszel „olvastatok”?*) Fontos, hogy elhangozzék: a bőrünk érezte a betűket.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: finommozgások koordinációja; a tanulást segítő képességek közül – figyelem, gondolkodás, a térbeli tájékozódás és a sajáttest-érzékelés biztonságának kialakítása, az olvasás megtapasztalása más érzékszervvel is, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció.

II. KELLEMES A BŐRNEK?

A kellemes érzések kiválasztása feladatlapról, párban; kb. 6 perc

A gyerekek párosával dolgozzanak, egy pár egy feladatlapot kap (1. számú melléklet).

A feladatlapon bőrrel érzékelhető cselekvések olvashatók. Közülük kell a kellemeseket kiválasztani és aláhúzni.

- A mondatokat felváltva olvassák fel egymásnak, halkán.
- Közös megbeszélés után döntsenek, s ennek megfelelően folytassák a munkát.

Ellenőrzés: frontális megbeszéléssel. Olvassunk fel egy cselekvést, azok a párok tegyék fel a kezüket, akik aláhúzták. Az időkitöltő kérdésre írt választ minden pár fölolvashatja.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a beszédbátorság és a beszédkezd felkeltése, növelése, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartása beszélgetőtárs felé, 3-4 szóból álló mondatok olvasása, az olvasottak értelmezése, az önkifejezés megtapasztalása írásbeli nyelvhasználattal (mondatalkotás).

III. VERSHALLGATÁS

Beszélgetés egy versről, ami kapcsolható a bőr tanulásához, kb. 5 perc

Olvassuk fel Joachim Ringelnatz „A toll” című versét (2. számú melléklet).

A vers meghallgatása után kezdeményezzünk egy beszélgetést. *(Ki érintett meg már tollat? Milyen érzés volt? Mit érzett a versbeli víziló? Miért „semmi” számára a toll érintése?)*

Jó, ha bevizünk egy puha tollat az órára, melyet a gyerekek a későbbiekben megérinthetnek.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: hallott vers befogadása, a szövegtartalom követése, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtársak felé.

MELLÉKLETEK

1.

1. FINOM SZELLŐ SIMOGAT

2. VALAKI MEGÜTI A HÁTAD

3. ANYA MEGÉRINTI A HOMLOKOD

4. PUHA, MELEG TAKARÓ ALÁ BÚJSZ

5. HIDEG SZÉL CSAP AZ ARCODBA

6. MEGCSÍP A SZÚNYOG

Időkitöltő kérdés:

Mi esik még jól a bőrnek?

2.

JOACHIM RINGELNATZ: *A TOLL*

A föld felett tollacska szálldogált,
a földön a víziló szundikált.

„Felébresztem!” – mondta a toll magában.
(Szeretett mindig játszani, vidáman.)

Szépen leszállt tehát a vízilóra,
Hogy vastag bőrét kissé csiklandozza.

Egy toll a vízilónak persze semmi:
Ezért hát szörnyen elkezdett nevetni.

ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK

ORR – SZAGLÁS

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Tapasztalatok rendszerezése az orról mint érzékszerről, értő olvasás, szóbeli kommunikáció és a funkcionális írás segítségével.
IDŐKERET	kb. 18 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	6–8 év
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	<p>TÁGABB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, az írott szöveg megértése, beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése;</p> <p>ember és természet – természettudományos megismerés (megfigyelés), tájékozódás az élő és élettelen természetről (érzékszervek, érzékelhető tulajdonságok)</p> <p>SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>kapcsolás, alapfokú szótagolatlan szöveg, funkcionális írás</p> <p>AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>feladatlapok kitöltésének tanulása, az írás rendszeres funkcionális használata, érzékszervi játékok játszása az orral kapcsolatban, a tapasztalatok megfogalmazása, rendszerezése</p> <p>AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>hasonló feladatok megoldása az érzékszervek és az érzékelhető tulajdonságok tanulása érdekében</p>
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tanulási képességek közül: figyelem, gondolkodás, a beszédbátorság és a beszédkedv felkeltése és növelése, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtársak felé, írás, értő olvasás, szóbeli indoklás.

AJÁNLÁS

A természetismeret órákon, mint az alsó tagozatban általában minden órán, a tanulás alapja a tapasztalat, a cselekvésen keresztül történő ismeretszerzés. Az érzékszervekről, érzékelhető tulajdonságokról való tanulás közben ezért elsősorban az érzékszervi játékoknak, cselekvéseknek van nagy szerepe.

A modulban leírt feladatok nem csupán ezeket példázzák, hanem az olvasást, a szövegértést és a szóbeli kommunikációt is fejlesztő játékokat mutatnak be.

ÉRTÉKELÉS

Az első feladat (I.) azonnal szóbeli visszajelzésre ad lehetőséget, a főfeladat (II.) ellenőrzéséről, értékeléséről a feladat leírásánál olvashatunk. A harmadik (III.) feladat frontális megbeszéléssel, szóbeli indoklással végződik.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. RÁHANGOLÓDÁS – FIGYELEM, ÖSSZPONTOSÍTÁS

Villámkérdések az illatokat illetően, kb. 3 perc

A gyerekek a padjuk mellett állnak. Egyesével mindenkit szólítsunk, a kedvenc illatukat kell elmondaniuk. Aki felelt, leülhet.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem és gondolkodás.

II. MI ILLATOZIK AZ ASZTALON?

A szaglás, mint érzékelés alkalmazása rejtett dolgok felismerésére, csoportban; kb. 10 perc

A gyerekek négyfős csoportokban üljenek. Mindenkinek egyformán adjunk egy feladatlapot, melyre a tapasztaltakat fogják lejegyezni (1. számú melléklet).

Minden csoport elé tegyünk le egy tálcát. A tálcán hat illatminta legyen, az illatozó dolgokat takarjuk el. (Javaslat: fotózásnál használatos filmtekercs dobozának alját, kindertojás játéktartójának az alját használhatjuk tároláshoz úgy, hogy a belerejtett dolgok fölé a dobozra gumival kifeszítünk egy nem átlátszó, vékony textildarabot.)

Az illatmintákat számozzuk meg egytől hatig.

Az illatminták lehetnek: hagyma, fahéj, citromhéj, szappandarab, darált kávé, kakaópor.

Feladat: sorban haladva szagolják meg a dolgokat, szaglás után beszéljék meg, hogy mi lehet az adott dolog.

Ennek nevét írják rá a saját feladatlapjukra, a megfelelő szám mellé.

Az időkitöltő feladatot közös megbeszélés után, a közös válasz megtalálásával oldhatják meg.

Ellenőrzés: frontális megbeszéléssel, minden csoport kapjon szót az illatok megnevezésénél. Derüljön ki: az orr a szaglás érzékszerve.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a beszédbátorság és a beszédkezdő felkeltése és növelése, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtársak felé, írás.

III. MIT ÉRZÜNK AZ ORRUNKKAL?

A különböző érzékszervekkel érzékelhető dolgok közül az orral érzékelhető kiválogatása,
kb. 5 perc

A táblára előre írjuk fel, rejtjük el, majd ennél a feladatnál takarjuk ki a következő szósort.

KÉK

MELEG

VIRÁGILLAT

NAPFÉNY

SZÚNYOGCSÍPÉS

BENZINSZAG

SÜTEMÉNYILLAT

A feladat: a náluk lévő feladatlap aljára másoljanak le minél több olyan dolgot, amit orral lehet érezni (1. számú melléklet).

Ellenőrzés: frontális megbeszéléssel. Minden dolgot olvastassunk fel valakivel, egyenként. Mindegyiknél kérdezzük meg, hogy választotta-e valaki az adott dolgot, ha igen, miért, ha nem, miért nem... Azaz indokoltassuk a választást.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: az értő olvasás fejlesztése. A tanulási képességek közül: figyelem, gondolkodás, írás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, szóbeli indoklás.

MELLÉKLET

1.

Mit szagoltál meg?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

Időkitöltő kérdés:

Írj le egy illatot, ami a csoport minden tagjának ízlik! _____

ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK

NYELV – ÍZLELÉS

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Figyelemkeltés a nyelv mint érzékszerv fontosságára, olvasást és írást igénylő feladatokkal.
IDŐKERET	kb. 15 - 18 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	6–8 év
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	<p>TÁGABB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése – beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése;</p> <p>ember és természet – természettudományos megismerés – tájékozódás az élő és élettelen természetről (érzékszervek, érzékelhető tulajdonságok)</p> <p>SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>fonémahallás fejlesztése, vers, különböző szövegek előadása, funkcionális írás</p> <p>AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: feladatlapok kitöltésének tanulása, az írás rendszeres funkcionális használata</p> <p>AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>ízleléssel kapcsolatos érzékszervi játékok</p>
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, hallott szöveg befogadása, értelmezése. A tanulást segítő képességek közül: figyelem, gondolkodás, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtársak felé, írás, 3-4 szóból álló mondatok olvasása, hangos olvasás, a tiszta artikulációt segítő ajakmozgások.

AJÁNLÁS

A természetismeret órákon, mint az alsó tagozatban általában minden órán, a tanulás alapja a tapasztalat, a cselekvésen keresztül történő ismeretszerzés. Az érzékszervekről, érzékelhető tulajdonságokról való tanulás közben ezért elsősorban az érzékszervi játékoknak, cselekvéseknek van nagy szerepe.

A modulban leírt feladatok nem csupán ezeket példázzák, hanem az olvasást, szövegértést is fejlesztő játékokat mutatnak be.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. VILLÁMKÉRDÉSEK – RÁHANGOLÁS

A figyelem összpontosítása érdekében végzett bemelegítő feladat, kb. 3 perc

A gyerekek a padjuk mellett állnak. Mindenkinek, egyenként tegyünk fel egy kérdést, ami az ízekre vonatkozik. Gyors, rövid választ kérjünk.

Aki felelt, leülhet.

Példa: *Milyen a citrom (kalács, perec, csoki, könnyű, tea, tejberizs, lekváros palacsinta, savanyú káposzta, kókuszgolyó, sajtos perec...) íze?*

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, hallott szöveg befogadása, értelmezése. A tanulást segítő képességek közül a figyelem és gondolkodás.

II. EZT MEG KELL KÓSTOLNI!

Az ízlelés után felismert dolgok nevének lejegyzése, csoportmunkában; kb. 8 perc

A gyerekeket négyfős csoportokban ültessük le. Mindenkinek egyformán adjunk egy feladatlapot, melyre a tapasztaltakat fogják lejegyezni. (1. számú melléklet).

Minden csoport elé tegyünk le egy tálcát, melyen kis adagokban a következő dolgok szerepelnek:

- só
- kristálycukor
- porcukor
- liszt
- kakaópor
- aprított, szárított petrezselyem

Előre számozzuk meg a felkínált dolgokat egytől hatig, feladatlap kitöltése érdekében.

Feladat: sorban haladva kóstolják meg a dolgokat, egy kóstolás után beszéljék meg, hogy mi lehet az adott dolog. Ennek nevét írják rá a saját feladatlapjukra. Az időkitöltő feladatot önállóan végezzék.

Ellenőrzés: frontális megbeszéléssel. Derüljön ki: a nyelv az ízlelés érzékszerve.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a beszéd bátorság és a beszéd kedv felkeltése és növelése, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtársak felé, írás.

III. NYELVTÖRŐ

Egy nyelvtörő olvasása, próbálgatása; kb. 5 perc

Miután megbeszéltük a gyerekekkel, hogy az ízek érzékeléséhez a nyelvünkre van szükség (nagyítóval meg is lehet vizsgálni egymás nyelvét, párban), próbáltassuk ki velük a beszédet a saját nyelvük két ujjal való megfogása után. A móka végére derüljön ki, hogy a nyelvnek a beszédben is fontos szerepe van.

Írjunk fel a táblára egy nyelvtörőt, például: JOBB EGY LÚDNYAK KÉT TYÚKNYAKNÁL.

(A 2. számú mellékletben olvasható néhány nyelvtörőváltozat, természetesen a rövidebbekkel érdemes kezdeni.)

Bárki megpróbálkozhat a hangos fölolvassal.

Javaslat: ha módunkban áll, hallgassuk meg lemezzről a Kaláka zenekar feldolgozásában Weöres Sándor: „Szajkó” c. versét.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, 3-4 szóból álló mondatok olvasása, hangos olvasás, a tiszta artikulációt segítő ajakmozgások.

MELLÉKLET

1.

Mit kóstoltál meg?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

Időkitöltő kérdés:

Milyen ételek ízét szereted? _____

2.

JOB B EGY LÚDNYAK KÉT TYÚKNYAKNÁL.

SÁRGA BÖGRE, GÖRBE BÖGRE.

EGY MEGGYMAG MEG MÉG EGY MEGGYMAG, AZ KÉT MEGGYMAG.

EGY KUPAC CSUPASZ, KOPASZ KUKAC, MEG MÉG EGY KUPAC CSUPASZ, KOPASZ KUKAC.

MIT SÜTSZ, KIS SZŰCS? SÓS HÚST SÜTSZ, KIS SZŰCS?

FEKETE BIKAPATA KOPOG A PATIKA PEPITA KÖVÉN.

NEM MINDEN FAJTA SZARKA FARKA TARKA-BARKA, CSAK A TARKA-BARKA FAJTA SZARKA FARKA TARKA-BARKA.

AZ IPAFAI PAPNAK FAPIPÁJA VAN, EZÉRT AZ IPAFAI FAPIPA EGY PAPI FAPIPA.

A CSETNEKI CSIKÓS CSIKAJA NYAKÁBAN SÁRGA, CSEREPES CSENGŐ CSILINGEL.

ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK

SZILÁRD – FOLYÉKONY

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

Eseménysor időrendnek megfelelő összeállítása az olvasott mondatok sorba rendezésével, szóbeli kommunikáció, vita segítségével.

IDŐKERET

kb. 12-13 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY

6–8 év

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

TÁGABB KÖRNYEZETBEN:

magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése;

ember és természet – természettudományos megismerés (megfigyelés), tájékozódás az élő és élettelen természetről (halmazállapotok)

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:

életjátékok, szókincsfejlesztés, szövegalkotás 1. osztály, alapfokú szótagolatlan szöveg

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

cselekvéseken alapuló tapasztalatszerzés a három halmazállapotról, elnevezésükről és a halmazállapotok legjellemzőbb tulajdonságairól, a „Ki vagyok én?” című játék megismerése és alkalmazása

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

játékok a három halmazállapot fogalmának és tartalmának rögzítése céljából

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, a kapcsolattartáshoz szükséges alapvető szókincs használata, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé. A tanulást segítő képességek: figyelem, emlékezet, gondolkodás, mondatalkotás szóban, definiáló képesség. Az olvasás technikai elsajátítása: 3-4 szóból álló mondatok olvasása, az értő olvasás fejlesztése – az olvasottak értelmezése, a szövegösszefüggések felismerése.

AJÁNLÁS

Az első feladat („Ki vagyok én?”) a beszédkézséget, a szókincset és a definiáló képességet is fejleszti, pedig a gyerekek számára csak játéknak tűnik. Bármilyen órán alkalmazhatjuk ráhangoló feladatként.

A második feladat (a pudingkészítés sorrendjének összeállítása mondatok sorba rendezésével) sokkal inkább magyar órára való, de mivel a folyékony és szilárd szavak tartalmának mélyítése is cél, ezért illeszthető a természetismerethez.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. KI VAGYOK ÉN?

Absztrahálást igénylő kérdezz-felelek játék a ráhangolódás érdekében, kb. 6 perc

Ragasszunk fel egyik tanítványunk hátára egy szókárttyát, amin a TEJ szó olvasható.

A gyermek „Ki vagyok én?” kérdésére a többiek egy-egy fontos tulajdonságot, ráutaló mondatot mondanak a tejről, úgy, hogy a tej szót nem mondhatják ki. (Az „Activity” nevű játékban szerepelő körülíráshoz hasonlóan.) Ezt mindaddig teszik, ameddig a tanítványunk rá nem jön arra, hogy ő a tej.

A játék tanulásakor (ez a feladat feltételezi, hogy a gyerekek már ismerik a játékot) a tanító mondjon példákat arra, hogyan segíthetik elől álló társukat a többiek.

Ebben az esetben a segítő mondatok lehetnek (csak egy-két példa):

Reggelire mindig téged iszlak.

A tehénből fejnek ki.

Fehér a színed.

Folyékony vagy.

A palacsinta nem készülhet nélküled.

Ha egy kis kakaóport keverünk hozzád, kakaó lesz belőled...

Ugyanezt a játékot játsszuk el a PUDINGPOR szóval is.

Végezetül hasonlítsuk össze a két dolgot úgy, hogy a tanító mindkettőt bemutatja, a gyerekeknek pedig meg kell találniuk a két dolog közötti különbségeket. Mivel ez még csak ráhangoló feladat, elég, ha frontális megbeszélés formájában zajlik mindez. Fontos, hogy elhangozzék, a tej folyékony, a pudingpor pedig szilárd.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, a kapcsolattartáshoz szükséges alapvető szókincs használata, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé. A tanulást segítő képességek közül: figyelem, emlékezet, gondolkodás, mondatalkotás szóban, definiáló képesség.

II. HOGY KÉSZÜL A PUDING?

A pudingkészítés fázisainak időbeli sorba rendezése, csoportban; kb. 6-7 perc

A gyerekek négyfős csoportokban üljenek. Minden csoport kap egy borítékot, amelyben négy papírcsíkra négy mondat olvasható (1. számú melléklet).

Feladat:

- Mindenki húz egy mondatot.
- Egyesével, hangosan fölolvassák a mondatot csoporttársaiknak, majd leteszik a cetlijüket egy előre odakészített üres lapra.
- Közös megbeszéléssel megállapítják a mondatok sorrendjét, ennek megfelelően helyezik el a cetliket a lapon.
- Ha mindenki egyetért a sorrenddel, fölragasztják a cetliket.

Időkitöltő feladatként ráírhatják a lap aljára, hogy milyen ízű pudingokat ismernek.

Ellenőrzés: tárlat és frontális megbeszélés formájában. A megbeszélésnél kérdezzünk rá, hogy milyen halmazállapotú anyagokat lehet önteni, és milyeneket lehet szórni.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: 3-4 szóból álló mondatok olvasása, az olvasottak értelmezése, a szövegösszefüggések felismerése.

Javasolt folytatás: a hidegen kikeverhető puding elkészítése csoportokban. Szükséges eszközök: tej a megfelelő mennyiségben, egy pudingpor, egy nagy tál, egy keverő eszköz, négy kis tál és négy kiskanál. Takarítóeszközök.

MELLÉKLET

1.

A pudingport kiszórjuk egy tálba.

A tejet hozzáöntjük a pudingporhoz.

A tejet és a pudingport jól összekeverjük.

A kész pudingot tálkákba öntjük.

ÉRZÉKELHETŐ TULAJDONSÁGOK

KAKUKKTOJÁS

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	A kakukktojás-játék tanulása a rendszerező képesség fejlesztése érdekében, az értő olvasás és az indoklás gyakorlásával.
IDŐKERET	kb. 17-18 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	6–8 év, a későbbiekben differenciáltan az egyéni haladási tempónak megfelelően
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom –a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése, beszédkésztség, szóbeli szövegek alkotása és megértése; ember és természet – természettudományos megismerés (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás); tájékozódás az élő és élettelen természetről SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: szókincsfejlesztés, rövid hétköznapi szövegek, „Építkezzünk!” AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: a megismerési módszerek közül a megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás rendszeres használata játékos formában AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: a kakukktojás-játék rendszeres használata egyéb tantárgyakban a rendszerezés, definiáló képesség, az indoklási képesség fejlesztése érdekében
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Nagy- és finommozgások koordinációja, a tanulást segítő képességek közül: figyelem, gondolkodás, a térbeli tájékozódás és a saját test-érzékelés biztonságának kialakítása, az olvasás megtapasztalása más érzékszervvel is, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kultúrált, figyelő magatartás a beszélő irányába, hallott szövegek befogadása. Érdeklődés felkeltése az írott információk megfejtése iránt, szóolvasás, összefüggés keresése az olvasottak között, szóbeli indoklás

AJÁNLÁS

A kakukktojás-játék tanulása minden tantárgy szempontjából fontos, hiszen az értő olvasáson kívül a rendszerlátó képességet, az indoklási képességet is fejleszti, felkelti a gyerekek érdeklődését a világ dolgai közötti összefüggések megtalálása iránt. Kiválóan alkalmas új szempontok felfedeztetésére, és már tanult dolgok gyakorlására, rendszerezésére.

Ha a játék alapjait mindenki érti, differenciált mennyiségben és minőségben használhatjuk bármilyen tanórán. Figyeljünk arra, hogy a kakukktojás-játék elemi szinten úgy zajlik, hogy az összetartozást jelző főfogalmat is megadjuk. Ez az egyszerűbb változat. (Főfogalom nélkül rendkívül szerteágazó, izgalmas lehet a megoldás, ez mozgósítja a gyerekek fantáziáját, de megoldások nem lesznek egyértelműek.)

ÉRTÉKELÉS

Ebben a modulban az I. feladat páros munkában, a II. és a III. frontálisan, a IV. csoportmunkában zajlik. A páros munka sikeressége egyben a feladat értékelése is, a frontális munka szóban zajlik, nem igényel külön értékelést, a csoportmunka eredményét feladatlap rögzíti, így annak megvizsgálása tárlat formájában, az olvasottak megvitatása lesz az ellenőrzés, értékelés módszere.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. UJJAL ÍRÁS – HÁTAL OLVASÁS

Betűk, rövid szavak felismerése bőrérzékeléssel, kb. 3 perc

A feladat több modulban is szerepel mint bevezető játék, mert amellett, hogy segítség az olvasás-írás alapozásához, gyakorlásához, megalapozza a tanuláshoz szükséges kellemes hangulatot, és erősíti a figyelmet, az összpontosítást.

A gyerekek álljanak párba. Először (nem feltétlenül) a magasabbik hátára rajzoljon betűket az alacsonyabb gyerekek. (Az összemérés is feladat, tapasztalatszerzés.) A magasabb gyerekeknek kell felismerni és megnevezni a betűket. Sikertelenség esetén addig ismétljenek, amíg megtalálják a megoldást. Utána szerepcseré.

Újabb szerepcserével 3-4 betűs szavakkal játszhatják ugyanezt.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: nagy- és finommozgások koordinációja. A tanulást segítő képességek közül: figyelem, gondolkodás, a térbeli tájékozódás és a sajáttest-érzékelés biztonságának kialakítása, az olvasás megtapasztalása más érzékszervvel is, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció.

II. EGY RÖVID MESE

A gyerekek meghallgatják a kakukkmadár szaporodásával kapcsolatos, természettudományosan igaz történetet, kb. 3 perc

Egy kakukkmadár képét (nagy méretben) tegyük fel a táblára. (A realitásokat alapul véve, minden tanító gyűjti a demonstráláshoz nélkülözhetetlen nagy képeket, fotókat. Naptárakról, újságokból vágathatunk ki kakukkmadár-képet, de ha mégsem, az internetről minden bizonnyal letölthető.) Nevezzük meg kakukkot. Majd meséljünk:

A kakukk furcsa madár. Nem épít saját fészket, hanem másik madár fészkébe rejtí tojását.

Ez a kakukktojás nem illik a többi tojás közé, de a fészek tulajdonosát ez nem zavarja.

Mikor kibújik a kis kakukk, a mamamadár a saját fiókáival együtt eteti a kakukkfiókát is.

A kakukkfióka viszont minden idegen dolgot, ami a hátához ér (ahogy ti egymáshoz az előbbi játékban), kitol a hátával a fészekből.

Nem rossz szándékból, hanem mert a természet így teremtette.

Így történhet meg, hogy a kakukkfióka a többi kis fiókát egyesével kitolja a fészekből.

A végén ő marad egyedül. Így kap meg minden táplálékot a mamamadártól.

Az emberek ezt megfigyelték, és azóta azokat a dolgokat, amik nem illenek a többi közé, kakukktojásnak nevezik.

Megerősítésként írjuk is fel a táblára. KAKUKKTOJÁS.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül – figyelem, gondolkodás, kulturált, figyelő magatartás a beszélő felé, hallott szövegek befogadása, a szövegtartalom követése.

III. PÉLDÁK A MEGÉRTÉS ÉRDEKÉBEN

A kakukktojás-játék megértésének segítése példákkal, kb. 3 perc

Rajzoljunk a táblára előre egy nagy fészket. Mondjuk el, hogy most gyümölcsneveket írunk a fészekbe. Az egyik nem illik közéjük, az lesz a kakukktojás. Írjuk be: ALMA, FAGYI, KÖRTE, SZŐLŐ.

Melyik a kakukktojás?

Frontális megbeszéléssel hallgassuk meg a választ, feltétlenül kérjünk indoklást is.

Ugyanezt játsszuk el madárnevekkel: GÓLYA, VERÉB, MACSKA, GALAMB.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: érdeklődés felkeltése az írott információk megfejtése iránt, összefüggés keresése az olvasottak között, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, szóbeli indoklás.

IV. KAKUKKTOJÁS

Kakukktojások keresése 4 tagú szócsoportokban, négyfős csoportokban, kb. 6-7 perc

A négyfős csoportoknak osszunk ki egy feladatlapot (1. számú melléklet).

A lapon négy szócsoport látható, mindegyikben egy kakukktojás.

- Egy gyerek egy szócsoportot fölolvasson, a többiek meghallgatják.
- Az olvasó választhatja ki a kakukktojást, a többiek megvitatják a megoldást, ha mindenki egyetért, aláhúzzák a választott szót.
- A második szócsoportot a második gyerek olvassa, ő választ, és megvitatás után ő húz alá.
- stb.

Mivel a játékot most játsszuk először, ezért adjuk meg a főfogalmakat is (mint az imént a gyümölcsök és madárnevek esetében.) A későbbiekben (differenciáltan) adhatunk meg úgy szó csoportokat, hogy nem adunk nekik főcímet. Így összetettebbé válik a feladat, hiszen az összetartozás okát kell előbb megtalálni, majd az oda nem illő dolgot. Ebben az esetben számtalan helyes megoldás is születhet, ha megfelelő indoklást találnak hozzá a gyerekek.

Ellenőrzés: tárlat a táblán, a gyerekeket hívjuk közel, hogy megtekinthessék a lapokat. A frontális megbeszélés keretében hangozzék el az indoklás is.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: érdeklődés felkeltése az írott információk megfejtése iránt, szóolvasás, összefüggés keresése az olvasottak között, szóbeli indoklás. A tanulási képességek közül figyelem, gondolkodás, kulturált, figyelő magatartás a beszélő felé.

MELLÉKLET

1.

<p>FÖLDÖN KÖZLEKEDŐ JÁRMŰVEK</p> <p>autóbusz kamion repülőgép autó</p>	<p>KERTI JÁTÉKOK</p> <p>homokozó mászóka hinta kutyaház</p>
<p>HÚSOS ÉTELEK</p> <p>sajt virsli kolbász sonka</p>	<p>HÁZIÁLLATOK</p> <p>tyúk macska elefánt szarvasmarha</p>

AZ ÁLLATOK

AZ ÁLLATOK CSOPORTOSÍTÁSA

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Állatok csoportosítása szóképekkel, a megfigyelés, csoportosítás gyakorlása.
IDŐKERET	15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	7–9 év, a későbbiekben differenciáltan az egyéni haladási tempóhoz igazodva.
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése, írásbeli szövegek alkotása; ember és természet – természettudományos megismerés (megfigyelés, csoportosítás), tájékozódás az élő és élettelen természetről (állatok) SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: vizuális észlelés, funkcionális írás AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: az élő és élettelen környezet részeinek megfigyelése, leírása, összehasonlításuk, csoportosításuk AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: hasonló csoportosítások, rendszerezés az állatok témakörön kívül is
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tanulási képességek: figyelem, emlékezet (vizuális memória), gondolkodás, írás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, szóolvasás értelmezéssel, szóbeli indoklás, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé.

AJÁNLÁS

Mivel az elsős természetismert fő célja a megismerési módszerek közül a megfigyelés, leírás, összehasonlítás és a csoportosítás, ezért a tananyagtól függetlenül is használhatunk a modulban leírtakhoz hasonló feladatokat. Az olvasás, írás eszközként való használatával erősítjük az anyanyelvi célok elérését is. A csoportmunka elengedhetetlen feltétele a szóbeli kommunikáció, ami az anyanyelv irányított használatán kívül az osztályközösséget is erősíti.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. RÁHANGOLÁS

A figyelemösszpontosító feladat, amely a vizuális memórián alapul, kb. 5 perc

A táblára előre tegyünk fel állatképeket. Jól felismerhető, közismert állatokat válasszunk. (A realitásokat alapul véve: minden tanító gyűjti a demonstráláshoz nélkülözhetetlen nagy képeket, fotókat. Naptárakról, újságokból vághatunk ki állatképet, és az internetről is letölthetőek.)

Az állatok lehetnek: tyúk, kutya, macska, liba, sertés, pulyka, oroszlán, róka, sündisznó, bagoly, szarvas, katicabogár... fontos, hogy legyenek benne házi- és vadállatok, madarak és nem madarak.

- A gyerekek nyissák ki a természetismeret-füzetüket, készítsenek elő egy ceruzát.
- 10-15 másodpercig nézzék a táblát, „fényképezzék” le, amit látnak.
- Takarjuk el a képeket.
- Emlékezetből írják le minél több állat nevét!
- Vegyenek javítószínt a kezükbe, s minden jó megoldást pipáljanak ki az ellenőrzésnél.

Ellenőrzés: képenként egy gyerek nevezze meg az állatot. Aki emlékezett rá és leírta, tegye fel a kezét, és pipálja is ki a szót a füzetében!

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek – figyelem, emlékezet (vizuális memória), gondolkodás, funkcionális írás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció.

II. MI TÖRTÉNT A TÁBLÁN?

Csoportosítási szempont felismerése képek alapján, kb. 2 perc

A gyerekeket kérjük meg, hogy csukott szemmel hajtsák le a fejüket a karjukra, a padra. A képeket rakjuk gyorsan két csoportba: madarak és nem madarak csoportjába.

- A gyerekek vizsgálják meg a táblát.
- Mondják el, hogy mi történt!
- *Hogy hívhatjuk ezt a két csoportot? (Madarak és nem madarak.)*

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, a definiáló képesség.

III. ÁLLATNEVEK CSOPORTOSÍTÁSA

A fent említett állatok csoportosítása szókártyák segítségével, csoportmunkában;
kb. 6-7 perc

A gyerekek négyfős csoportokban üljenek. Minden csoportnak adjunk egy A4-es lapot, melyen a csoportosítás zajlik majd (1. számú melléklet).

Kapjanak egy borítékot, amelyben a táblán látható állatok neve szerepel, szókártyákon (2. számú melléklet, ami az I. feladatban felsorolt állatokhoz tartozik).

- A gyerekek felváltva húznak egy szót a borítékból (egy gyerekre háromszor kerül sor), felolvassák a többieknek, s elhelyezik a lap megfelelő részére.
- A többiek véleményezik a döntést, ha mind egyetértenek, jöhet a következő gyerek a következő szóval. Ez így megy az utolsó szóig.
- Végezetül felragaszthatják a cetliket.

Időkitöltő feladat lehet: bekarikázni a repülni tudó állatokat. (Ellenőrzésnél érdekesség lehet: nem minden repülő állat madár.)

Ellenőrzés: tárlat a táblán és frontális megbeszélés. A gyerekek megtekintik a megoldásokat, ha hibát találnak, szólnak, megvitatják egymással.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, érdeklődés felkeltése az írott információk megfejtése iránt, szóolvasás értelmezéssel, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, szóbeli indoklás, kulturált, figyelő magatartás a beszélő felé.

MELLÉKLET

1.

HÁZIÁLLATOK

VADON ÉLŐ ÁLLATOK

2.

TYÚK	KUTYA	MACSKA	LIBA
SERTÉS	PULYKA	OROSZLÁN	RÓKA
SÜNDISZNÓ	BAGOLY	SZARVAS	KATICABOGÁR

AZ ÁLLATOK

RÁHANGOLÁS EGY ÁLLATKERI KIRÁNDULÁSRA

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Versrészletek meghallgatása, olvasása, hiányzó szavak kitalálása, lejegyzése közös munkában.
IDŐKERET	kb.15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	7–9 év
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	<p>TÁGABB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése, ismeretek az irodalomról;</p> <p>ember és természet – természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (állatok)</p> <p>SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>vers, különböző szövegek „előadása”, szókinccsfejlesztés, rövid szépirodalmi szövegek</p> <p>AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>az állatok megfigyelése és csoportosítása külső tulajdonságaik, lakóhelyük, életmódjuk szerint</p> <p>AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>a vers (az egész) további feldolgozása más szempontok szerint</p>
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tanulási képességek: fegyelem, emlékezet (auditív memória), gondolkodás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, írás. Olvasott és hallott irodalmi szövegek befogadása, a szövegtartalom követése, a hallottak folytatása a képzelet előhívásával, a jól érthető hangos olvasás, az értő olvasás az olvasottak elképzelésével, egyszerű következtetésekkel, szókinccsbővítéssel.

AJÁNLÁS

Az állatokkal második évfolyamon is foglalkozik a természetismeret tantárgy. A látogatás egy vadsparkban, egy állatkertben nagy élmény és tapasztalat tanítványaink számára. Előzetes felkészítés alkalmával megismertethetjük Devecseri Gábor *Állatkerti útmutatóját* a gyerekekkel.

Ez a modul a feldolgozáshoz ajánl feladatokat.

Javaslom, hogy a verssel foglalkozzunk magyar és vizuális órán is. Magyar órákon feldolgozhatjuk akár az összes szakaszt (nem egyszerre), sőt előadást is készíthetünk a gyerekekkel, de lehet memoriterként apró részleteket megtanulni.

Vizuális nevelés kapcsán készíthetnek a gyerekek illusztrációkat, gyurmázhatnak, hajtogathatnak állatokat, figurákat.

ÉRTÉKELÉS

Az I. feladat egyszerre igényel páros és egyéni munkát is, az ellenőrzése frontális. A főfeladatnál (II.) négyfős csoportok mutatják be munkájukat egy feladatlap segítségével, tárlat formájában, frontális megbeszéléssel.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. HANGULATKELTŐ ZENEHALLGATÁS

A közismert zenei feldolgozás meghallgatása, megfigyeléssel; kb. 5 perc

Halász Judit több lemezén is szerepel Devecseri Gábor Állatkerti útmutató c. versfüzérének zenei feldolgozása. A verseket Bródy János zenésítette meg. (Kép a tükörben c. lemez, válogatás-lemez a Hungaroton 1994-es kiadásában.) A zenei feldolgozás nem érinti a versfüzér minden szakaszát.

- Kérjük a gyerekeket, hogy hallgassák meg a dalt, és figyeljék meg, milyen állatok szerepelnek a szövegben.
- A meghallgatás után párosával beszéljék még, hogy milyen állatok nevére emlékeznek.
- Ha közösen emlékeznek egy állatra, annak nevét írják fel mindketten a saját természetismeret-füzetükbe.

Ellenőrzés: írjuk fel a táblára a dalban szereplő összes állat nevét, önálló olvasással keressék meg a saját jó megoldásaikat, pipáljanak a füzetükben. A végén elég, ha megkérdezzük, ki elégedett a munkájával.

A dalban szereplő állatok: kukac, bálna, márna, rája, hangya, tücsök, hód, tapír, jegesmedve, cápa, tintahal.

(Ezek közül az ismeretlenebb állatok valószínűleg magyarázatot igényelnek, esetleg képeket is vihetünk róluk.)

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek – fegyelem, emlékezet (auditív memória), gondolkodás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, funkcionális írás.

II. ELTÚNT SZAVAK KERESÉSE

Devecseri Gábor Állatkerti útmutatójából négy szakasz olvasása, az elrejtett állatnevek kitalálása, kb. 10 perc

A gyerekek négyesével üljenek. Mutassuk be nekik az eredeti könyvet, mondjuk el, hogy rengeteg állatról ír a költő, sok-sok versszakban. Mi csak néhány szakaszt olvasunk most el. Kapjanak egy feladatlapot (1. számú melléklet), amin az említett versből négy szakasz olvasható.

A versszakokból hiányzik a keresett állatok neve.

Előzetes szómagyarázat: **gálya, cikázik, konty, csuka, bifláz**. A szómagyarázatnál először mindig kérdezzük meg a gyerekeket, hátha akad, aki el tudja mondani a jelentést. Ha mégsem, akkor röviden és egyszerűen meséljünk a kiemelt szavakról.

- A csoportból mindenki olvasson fel egy versszakot, a hiányzó szónál tartson szünetet. Előre szóljunk, hogy a felolvasás végéig nem szabad megszólalni a csoporttársaknak.
- Közös próbálják meg kitalálni az állatot, ha megvan, az olvasó írja be a vonalra.
- Az olvasó teljességében olvassa fel az egész szakaszt.
- Jöhet a következő szakasz, a következő gyerek.

Az időkitöltő feladat lehet: a lap aljára írni, melyik állat nem látható ezek közül az állatkertben. (Ha látjuk, hogy egy csoport készen van, elég hozzájuk lépni, és megsúgni az időkitöltő feladatot.)

Ellenőrzés: tárlattal a táblán, a gyerekeket hívjuk közel, hogy megtekinthessék a lapokat. A frontális megbeszélés keretében hangozzék el egy gyerek vagy a tanító előadásában minden szakasz kiegészítve, hibátlanul. Beszélges-szünk el arról, ami az időkitöltő feladat kapcsán kiderül: a sárkány miért nem található meg az állatkertekben.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, olvasott és hallott irodalmi szövegek befogadása, a szövegtartalom követése, a hallottak folytatása a képzelet előhívásával, írás, a jól érthető hangos olvasás, az értő olvasás az olvasottak elképzelésével, egyszerű következtetésekkel, szókincsbővítés.

Szép lezárás lehet az órán, ha újra meghallgatjuk a dalt Halász Judit előadásában.

MELLÉKLET

1.

Nyílt tengeren jár a gálya,
 épp felette száll a _____,
 szárny a karja, csőr a szája,
 csőre hegyén csüng a pólya.

Mért cikáznak a kis _____?
 Hogy az eget kékre fessék,
 S ha mindenütt van már festék,
 „Kész a tavasz” – jelenthessék.

– Korai neked a konty! –
 ordít lányára a _____.
 – Ha meglátlak a csukával,
 összetörlek, te poronty!

Fekete az ablakpárkány,
 Rákönyököl a kis _____;
 Hat feje néz az utcára,
 Egy a leckét bent biflázza.

A CSALÁD

SZEREPEK, SZEREPLŐK, ÉLETKOROK

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	A rokoni kapcsolatok elnevezésének mélyítése kakukktojás-játékkal, találós kérdésekkel és szómagyarázattal.
IDŐKERET	kb. 15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	7–9 év a családról való beszélgetések idején, a későbbiekben differenciáltan az egyéni haladási tempóhoz igazodva.
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése; ember és természet – természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (család) SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: szókincsfejlesztés, életjátékok, funkcionális írás, a család és én
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: a családról való beszélgetés, az ismeretek előhívása, saját család bemutatása rajzban, írásban, beszédben AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: a rokonisággal kapcsolatos feladatok, hasonló kakukktojás-játékok Az érdeklődés felkeltése az írott információk megfejtése iránt, szóolvasás értelmezéssel, a jól érthető hangos olvasás, a szövegtartalom követése, összefüggés keresése az olvasottak között, szóbeli indoklás. A tanulási képességek közül: figyelem, gondolkodás; kulturált, figyelő magatartás a beszélő felé, szókincsbővítés.

AJÁNLÁS

Míg első osztályban elsősorban magával a gyermekkel, az ő tulajdonságaival, iskolai helyével, kapcsolataival foglalkozik a természetismeret, addig második osztályban, tágítva a társadalmi kört, a családdal is érdemes foglalkozni. Ez a modul a családi viszonyokat, a rokonsági kapcsolatokat taglalja, előtérbe helyezve a különböző rokoni elnevezéseket.

A főfeladat (II.) kakukktojás-játék, kooperatív munkában. Az alapfeladaton és a hangos olvasáson kívül az osztálytársak szóbeli kommunikációját, a közös felelősségérzet kialakulását is segíti.

ÉRTÉKELÉS

Mindhárom feladat ellenőrzése frontális megbeszéléssel történik, a II. feladatnál ez kiegészül egy tárlattal, ahol a csoportmunkában megoldott feladatlapokat tekintik át a gyerekek és a tanító.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. RÁHANGOLÁS

Villámkérdések a figyelemösszpontosítás érdekében, kb. 4 perc

A gyerekek a padjuk mellett állva „belépőt” vesznek az órára a villámkérdésre való gyors felelettel. Aki válaszol a „*Hány tagú a családotod?*” kérdésre, az leülhet.

A legtöbb családtagot számláló gyermeket kérjük meg, hogy sorolja fel a családjának tagjait. Valószínűleg keresztneveket is fog mondani, ilyenkor mindig kérdezzük meg, hogy az illető kicsoda pontosan. A többi gyereket is bevonhatjuk a beszélgetésbe ilyen kérdésekkel:

Kinek van még unokatestvére? Milyen családtag a nagybácsi? ...

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, szókincs bővítés.

II. KAKUKKTOJÁS A CSALÁDTAGOK KÖZÖTT

Családtagok elnevezése közé rejtett kakukktojások megtalálása négyfős csoportokban, kb. 6-7 perc

A gyerekek négyfős csoportokban üljenek. Kapnak egy feladatlapot, amelyen négy szócsoport olvasható, minden szócsoportban van egy kakukktojás, ami nem rokont jelöl (1. számú melléklet).

- Az első gyerek olvasson fel egy csoportot, majd válassza ki a kakukktojást, indokolja is döntését.
- A többiek meghallgatják őt, majd véleményezik a döntést.
- Ha mind egyetértenek a választásban, az olvasó aláhúzza a kakukktojást.
- Jöhet a következő gyerek, a következő szócsoport.

Időkitöltő kérdés is olvasható a lap alján, ez azért fontos, mert lesznek gyorsabban elkészülő csoportok is. Ők sem unatkozhatnak.

Ellenőrzés: tárlat a táblán, a gyerekeket hívjuk közel, hogy megtekinthessék a lapokat. A frontális megbeszélés keretében hangozzék el az indoklás is minden szócsoport esetében.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: szóolvasás értelmezéssel, a jól érthető hangos olvasás, a szövegtartalom követése, összefüggés keresése az olvasottak között, szóbeli indoklás; a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, és a kulturált, figyelő magatartás a beszélő felé.

III. JÁTÉK – TALÁLÓS KÉRDÉSEK

Kérdések megvitatása négyfős csoportokban, kb. 5 perc

Írjuk fel a táblára a rejtvényt, majd olvassuk is fel:

Hárman ülnek egy padon. Két fiú és két apa.

Mi a furcsa? Hogy lehet ez?

Hagyjuk egy percre a csoportokat vitatkozni. Ha van megfejtés, hallgassuk meg. A többi csoporttag és csoport is hozzászólhat a megoldáshoz.

(A kérdés közismert, de azért íme a válasz: egy nagypapa, a fia és az unokája ül a padon.)

Ugyanígy járjunk el a másik közismert találós kérdéssel:

Két ember beszélget, a fiatal az idősebb fia, de az idősebb nem apja a fiatalnak.

(Úgy, hogy az idősebb az anyja.)

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: érdeklődés felkeltése az írott információk megfejtése iránt, 3-4 szóból álló mondatok olvasása a szöveg értelmezésével; a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció.

MELLÉKLET

1.

KI NEM ROKON?

nagymama szomszéd testvér unokaöcs	apa húg Mátyás király nagybácsi
anya báty öcs Cirmi cica	nagypapa dédmama eladó nagynéni

Időkitöltő kérdés: Peti szüleinek kislánya kicsodája Petinek? _____

IDŐ ÉS IDŐJÁRÁS

AZ IDŐJÁRÁS ALAPELEMEI

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Az időjárás alapelemeinek gyakorlása mondatolvasást, szóbeli kommunikációt igénylő feladatokkal.
IDŐKERET	kb. 15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	7–9 év
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	<p>TÁGABB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése, beszédképesség, szóbeli szöveg alkotása és megértése;</p> <p>ember és természet – természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (időjárás)</p> <p>SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>érdeklődés felkeltése, alapfokú szótagolatlan szöveg, rövid hétköznapi szövegek</p> <p>AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>az időjárás rendszeres megfigyelése, az időjárás alapelemeivel való ismerkedés</p> <p>AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>a modulban leírtakhoz hasonló feladatok gyakorlása, az időjárás megfigyelése, a megfigyelt dolgok lejegyzése</p>
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A jól érthető hangos olvasás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé; 3-4 szóból álló mondatok olvasása, az értő olvasás fejlesztése az olvasottak értelmezésével, írás, szóalkotás betűkből.

AJÁNLÁS

Az időjárásról érintőlegesen már első osztályban tanultak a gyerekek. Másodikban a tanultakat továbbfejlesztve majd a hőmérséklet mérése is előkerül. Ez a modul a felelevenítést szolgálja, az időjárás alapelemeit, és ezek tulajdonságait vizsgálhatja meg a gyerekekkel. Minden feladat szolgálja a szóbeli kommunikáció fejlesztését, a II. és a III. feladat alapja az értő olvasás, mondatszinten.

ÉRTÉKELÉS

A feladatok megoldása után frontális megbeszélést tartunk, mindenütt fontos szerepe van szóbeli indoklásnak.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. RÁHANGOLÁS

Beszélgetés az aktuális időjárásról, kb. 3 perc

Milyen idő van odakint?

Ezzel az indító kérdéssel kezdeményezzünk beszélgetést. Térjünk ki a szélre, a csapadékra, a hőmérsékletre, s arra, hogy az adott időjárási körülmények között hogyan kellett reggel felöltözni.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartás a beszélő felé.

II. MITŐL FÜGG, HOGY MILYEN AZ IDŐJÁRÁS?

Az időjárásról szóló mondatok olvasása, értelmezése, kb. 5 perc

A tábla egyik felére előre írjuk fel a következő mondatkezdést:

Az időjárás függ attól, hogy...

Olvastassuk fel valakivel hangosan. Majd takarjuk ki a tábla másik felét, ahol a lehetséges folytatások olvashatók:

- **milyen ruha van rajtunk. (A)**
- **hány fok van odakint. (É)**
- **fúj-e a szél. (T)**
- **hány óra van. (M)**
- **esik-e az eső vagy a hó. (L)**

A lehetséges válaszok betűjelét kell a természetismeret-füzetükbe leírni. Ha jól gondolkodnak (olvasnak), akkor az így kapott betűkből egy értelmes szót lehet összerakni.

Ellenőrzésnél úgy olvastassuk fel az öt mondatot, mindegyiket valaki mással, hogy az elejéhez hozzákapcsolják a végét. Ezt követően kérdezzük meg, hogy igaz-e a mondat. Amikor igaznak bizonyul, mi is írjuk fel a betűket a táblára: É, T, L. A gyerekek pipálnak a saját füzetükben. Beszéljük meg, hogy ebből milyen szó jön ki (lét, tél).

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: 3-4 szóból álló mondatok olvasása, az értő olvasás fejlesztése az olvasottak értelmezésével, írás, szóalkotás betűkből.

III. BOLOND MONDATOK KERESÉSE

Az időjárás alapelemeinek, tulajdonságainak gyakorlása hosszabb mondatok értelmezésével, párban; kb. 6-7 perc

A gyerekeket állítsuk párba, úgy, hogy az olvasásban gyorsabban haladók kerüljenek össze. Nekik több feladatuk lesz.

Minden párnak adjunk egy feladatlapot, melyen tartalmilag helyes és helytelen mondatok is szerepelnek (1. számú melléklet).

- A párok felváltva olvassanak fel egy mondatot. Az olvasó döntse el, hogy butaság-e a mondat.
- A társ mondja el, hogy egyetért-e, vitassák meg a választ.
- Ha a mondat lehetetlenség, az olvasó húzza alá.
- Szerepcserével folytatás.

A gyorsabban olvasók lapján szerepel még egy feladat, ami az egyik helytelen mondat igazgá tevését kéri (2. számú melléklet).

Ellenőrzés: frontális megbeszéléssel, minden mondatnál kérjük a döntés mellé az indoklást is. A gyorsabban haladók elmondhatják, hogyan változtatták igazgá az egyik mondatot. A lassabban haladók itt csatlakozhatnak ehhez, szóbeli megoldással.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: rövid mondatok olvasása, az olvasottak értelmezése, a jól érthető hangos olvasás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, írás.

MELLÉKLETEK

1.

Húzzátok alá, ami butaság!

1. A sok eső miatt kiszáradt a föld.
2. Ma forrón sütött a nap, nagyon fáztunk.
3. Nyáron nem szokott hó esni.
4. Kellemes szélvihar van, ezért tollasozunk.
5. A fáknak jót tesz a nyári eső.
6. Az időjárásjelentés arról szól, hogy mennyi az idő.

2.

Húzzátok alá, ami butaság!

1. A sok eső miatt kiszáradt a föld.
2. Ma forrón sütött a nap, nagyon fáztunk.
3. Nyáron nem szokott hó esni.
4. Kellemes szélvihar van, ezért tollasozunk.
5. A fáknak jót tesz a nyári eső.
6. Az időjárásjelentés arról szól, hogy mennyi az idő.

Változtassátok igazzá a 6. mondatot. Írjátok le ide:

IDŐ ÉS IDŐJÁRÁS

MILYEN HÓNAP VAN?

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	A hónapok neveinek gyakorlása, tanulása.
IDŐKERET	kb. 15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	6–8 év, a későbbiekben differenciáltan az egyéni tanulási tempóhoz igazodva
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	<p>TÁGABB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>magyar nyelv és irodalom – beszéd-készség, szóbeli szövegek alkotása és megértése, a tanulási képesség fejlesztése;</p> <p>ember és természet – tájékozódás az élő és élettelen természetről (idő), természettudományos megismerés</p> <p>SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>a nagy- és finommozgások koordinációja, ritmikus mozgás</p> <p>AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>beszélgetés naponta az aktuális dátumról, ismeretek rendszerezése az évszakokról</p> <p>AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>a hónapnevek folyamatos gyakorlása, a hónapok elhelyezése az évszakokban, az évszakok tanulása</p>
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tanulási képességek: figyelem, emlékezet, gondolkodás, a beszéd-bátorság és a beszédkedv felkeltése és növelése, a beszéd érthetősége és tiszta hangzása, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé, szóolvasás értelmezéssel, a hangképzés és a levegővel való gazdálkodás összefüggése.

AJÁNLÁS

A hónapok elhelyezése az időben fontos része a későbbi időmérés tanulásának. Az énkép erősítésének része a saját születési dátumunk pontos ismerete. A játékos feladatok e célok elérését segítik.

A hónapnevek memorizálását elérhetjük azzal, ha beszédművelési, illetve figyelemkoncentrációs feladatok anyagává tesszük, mint az itt lejegyzett példákban.

Ezek a feladatok nem igényelnek különleges munkaformát, de a lassabban haladó gyerekekkel a későbbiekben kis csoportokban is játszunk hasonlókat.

ÉRTÉKELÉS

A játékok azonnali szóbeli visszajelzést, dicséretet, biztatást igényelnek. Menet közben minden bizonnyal kiderül, hogy mely tanítványaink bizonytalanok a saját születésnapjukat és a hónapok nevét illetően. Velük differenciáltan foglalkozunk a későbbiekben!

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. RÁHANGOLÓDÁS

Figyelemkoncentrációs játék villámválaszokkal, kb. 3 perc

A kérdés, amire egyenként mindenkitől választ várunk: *Mikor van a születésnapod?*

A gyerekek állnak a padjuk mellett. Aki felel a kérdésre (hónap, nap elegendő), az leülhet. Készüljünk fel előre az összes születésnappal, mert akadhat olyan tanítványunk, aki nem tudja a születésnapját. Neki mondjuk meg.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulást segítő képességek – figyelem, emlékezet, gondolkodás, a beszédbátorság és a beszédkedv felkeltése, növelése, a beszéd érthetősége, tiszta hangzása.

II. A HÓNAPOK NEVEI

A hónapnevek sorának gyakorlása beszédművelési feladatokkal, kb. 6 perc

- A táblára tegyük fel előre a tizenkét hónap nevét szókartyákon, sorrendben, különböző színekkel (1. számú melléklet). A különböző színeket azért javaslom, mert az évszakok szerinti besorolást segíthetik egy későbbi feladat során.
- Sorban olvastassuk fel őket, minden hónapot más gyerekekkel. (Ráadás: akinek a születési hónapja elhangzik, tegye fel a kezét.)
- Felállva, adott jelre indulva, soroltassuk fel a hónapok neveit, egy nagy levegővétellel halkán, majd hangerősen, majd középhangerővel.
- Értékelés: frontális megbeszélés, melyből derüljön ki, hogy annál kevésbé elegendő a levegőnk, minél hangerősebben beszélünk.

Változat:

- Szintén egy levegővétellel, saját ritmusban, közepes hangerővel, de „végtelenítve” sorolják a hónapokat a gyerekek. Kérdés: *Hányszor tudtátok végigmondani a sort?* (Valószínű, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelően kisebb túlzásokba esnek a gyerekek, de nem baj, a lényeg, hogy megérezzék a levegővétel és a hangerő kapcsolatát, illetve, hogy gyakorolják a hónapnevek sorát. Nem is érdemes versenyeztetni ebben a játékban.)

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: érdeklődés az írott információk megfejtése iránt, szóolvasás értelmezéssel, a hangképés és a levegővel való gazdálkodás összefüggése.

III. JÁTÉK A SZÜLETÉSI HÓNAPOKKAL

Hónapnevek olvasása, az olvasottak értelmezése mozgással, kb. 5 perc

- A gyerekek álljanak a padjuk mellett.
 - Tetszés szerinti sorrendben mutassunk rá a táblán egy-egy hónap nevére. Aki abban a hónapban született, guggoljon le.
 - Ellenőrzésként minden esetben egy gyereket a guggolók közül kérdezzünk meg arról, milyen hónapban született. Ügyeljünk arra, hogy minden hónapra sor kerüljön.
 - Ha egy hónapnál senki sem mozdul, akkor beszéljük meg a gyerekekkel, mi lehet ennek az oka.
- Érdeemes majd matematika órákon a statisztika alapozásaként vizsgálni, hogy melyik hónapban hányan születtek, hogy melyik a „legnépszerűbb” születési hónap.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: érdeklődés az írott információk megfejtése iránt, szóolvasás értelmezéssel; tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, a gondolkodás összekapcsolása nagymozgásokkal.

MELLÉKLET

1.

JANUÁR

FEBRUÁR

MÁRCIUS

ÁPRILIS

MÁJUS

JÚNIUS

JÚLIUS

AUGUSZTUS

SZEPTEMBER

OKTÓBER

NOVEMBER

DECEMBER

IDŐ ÉS IDŐJÁRÁS

ÉVEK, HÓNAPOK, NAPOK...

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Az időtartamot jelölő kifejezések gyakorlása, egy mondóka feldolgozása az értő olvasás segítségével.
IDŐKERET	kb. 15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	7–9 év
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	<p>TÁGABB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése, ismeretek az irodalomról;</p> <p>ember és természet – természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (az idő)</p> <p>SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>alapfokú, szótagolatlan szöveg, rövid, szépirodalmi szövegek, funkcionális írás</p> <p>AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>az évszakok, hónapok, napok tanulása</p> <p>AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>a feldolgozott mondóka memorizálása, az időmérés tanulása</p>
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tanulási képességek: figyelem, emlékezet, gondolkodás, a beszédbátorság és a beszédkezdés felkeltése és növelése, a beszéd érthetősége, tiszta hangzása; szóolvasás, írás szószinten, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció; rövid mondatok olvasása.

AJÁNLÁS

Mielőtt rátérünk az óra tanulására, biztos tudást kell adnunk a gyerekeknek az időmérésnél használt közismert kifejezésekről (év, évszak, hónap, hét, nap, napszakok...). Ezt támogatja ez a modul, amelyben az értő olvasás elengedhetetlen feltétele a feladatok helyes megoldásának. Hétköznapi szavak és szépirodalmi szöveg egyaránt szerepel bennük.

ÉRTÉKELÉS

Minden feladatnál frontális megbeszélést tartunk, melyek kiegészülnek az ott szükséges elemekkel. Ezek a feladatok leírásánál olvashatóak.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. RÁHANGOLÁS

Villámkérdések, amelyek segítik az összpontosítást, a koncentrációt; kb. 3 perc

Már első osztályban foglalkozunk az évszakok, a hónapok nevének tanulásával, sőt a születésnapokkal is, mégis komoly feladat másodikos gyerekeknek a születési hónapuk, napjuk megnevezése.

A gyerekek álljanak a padjuk mellett, véletlenszerű sorrendben szólítsuk őket, kérdés: *„Mikor van a születésnapod?”* (Készüljünk fel mi is a dátumokkal, bizonyára lesz olyan gyerek, akit ki kell majd segítenünk.)

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulást segítő képességek – figyelem, emlékezet, gondolkodás, a beszédbátorság és a beszédkezdés felkeltése és növelése, a beszéd érthetősége és tiszta hangzása.

II. NÖVEKVŐ SORREND

Időtartamot jelölő kifejezések olvasása, sorba rendezése önállóan, kb. 5 perc

A gyerekeknek a természetismeret-füzetükre és ceruzára lesz szükségük.

Mutassuk meg a táblát, amire előre föltettük szókartyákon a következőket:

PERC, NAP, ÉV, HÓNAP, ÉVSZAK, HÉT

- Kérjük meg őket, hogy olvassák el magukban a szavakat.
- Majd mutassunk rá egyesével a szavakra, s mindig egy másik tanulót szólítsunk a felolvasásra.
- *Miben hasonlítanak ezek a dolgok?* (Mindegyik egy bizonyos időtartamot jelez. Ezt a gyerekek nehezebben fogják megfogalmazni, de hagyjuk türelmesen, hogy „küzdjenek”, majd segítsünk nekik.)

Feladat:

- Párosával üljenek le egy padhoz.
- A matematikából ismert algoritmus alapján rendezzék növekvő sorrendbe a szavakat, a legrövidebb időtől kezdjék, a legvégén legyen a leghosszabb időt jelölő szó!
- Mindketten a saját füzetükben dolgozzanak, de csak akkor írjanak le egy újabb szót, ha egyetértenek abban, hogy az következik.

Ellenőrzés: frontális megbeszélés és szemléltetés a táblán.

Egy gyereket kérdezzünk mindig a következő szóról. Kérdezzük meg, hogy ki ért egyet, és ki nem. Valakitől (akinek a véleménye hibás) kérjünk indoklást. A megbeszélés után a tábláról levéve a szókartyát tegyük a helyére a szót, ezzel egy új (immáron növekvő) sorrendet alkotva a táblán.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem, emlékezet, gondolkodás, szóolvasás értelmezéssel, funkcionális írás szószinten, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció.

III. TEGYÜK RENDBE A SOROKAT!

A hét napjainak sorba állítása egy mondóka alapján, kb. 6-7 perc

A népköltészetből ismert mondókát, a Napsorolót (egyes helyeken Az álomszuszék címen szerepel) fogjuk a feladathoz használni (1. számú melléklet).

Az iménti pároknak adjunk egy borítékot, melyben sorokra vágva a Napsoroló van. (A címsor is legyen benne.) Ragasztóra és egy üres írólapra lesz még szükség.

Feladat: a sorokat olvassák el (4-4 jut mindenkire), beszéljék meg, milyen sorrendben lehetnek, rakják a sorokat egymás alá az írólapra, olvassák át a mondókát. Ha jónak találják, ragasszák fel az írólapra a sorokat.

Ellenőrzés, rögzítés: mondjuk el mi a mondókát, a párok néma olvasással kövessék ezt. Végül kérdezzük meg: melyik páros érzi sikeresnek a megoldását. Beszéljenek arról, hogy mi segítette a megfejtést. (A hét napjainak nevét kellett sorba állítani, minden sor napnévvel kezdődik.)

Beszélgessünk még el arról, hogy akiről szó van a versben, milyen ember lehet. (Lusta...)

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, az értő olvasás. Kultúrált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé.

Érdekes a későbbiekben a mondókát memoriterként használni, s megfigyeltetni: a sorokon belül a szavak (egy kivétellel) a nap nevének kezdőbetűjével kezdődnek.

MELLÉKLET

1.

Napsoroló
Hétfőn hentereg,
Kedden kecmereg,
Szerdán szendereg,
Csütörtökön csak csücsül,
Pénteken párnájára dűl,
Szombaton szundít szorgosan,
Vasárnap horkol hangosan.

IDŐ ÉS IDŐJÁRÁS

ÉVSZAKOK AZONOSÍTÁSA

– VERSEKBŐL, JELLEMZŐ TULAJDONSÁGOK ALAPJÁN

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Az évszakok jellemzőinek gyakorlása vershallgatással, tulajdonságok olvasás utáni válogatásával.
IDŐKERET	kb. 15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	7–9 év
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése, ismeretek az irodalomról; ember és természet – természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (évszakok) SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: szókincsfejlesztés, alapfokú szótagolatlan szöveg, rövid, hétköznapi szövegek, funkcionális írás AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: az évszakok és jellemzőik tanulása AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: hasonló feladatok megoldása hasonló munkaformákban a hónapokról, napszakokról is
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Hallott szépirodalmi szöveg befogadása, értelmezése, írás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció. A tanulási képességek közül: figyelem, gondolkodás, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé, olvasott és hallott szövegek befogadása, a szövegtartalom követése, a jól érthető hangos olvasás.

AJÁNLÁS

A modulban az évszakok jellemzőit gyakorolják a gyerekek. A versek hallgatásával szép élményhez jutnak, irodalmi szempontból is fejlődhetnek.

A modul feladatai során szükséges az értő olvasás, az értő és figyelő vershallgatás és az írás használata is. A csoportmunka, amellyel együtt egyéni feladatot ad, közös felelősséggel is jár, hiszen a tanulók kötelessége egymás munkáját véleményezni.

ÉRTÉKELÉS

Az első feladatban frontális megbeszélés és szemléltetés segíti az ellenőrzést, a másodikban tárlattal egészül ki a megbeszélés. Gyakran kérünk önértékelést.

TÁMOGATÓRENDSZER

Az órán felolvasott versek, versrészletek a *Volt játékom aranyalma* c. antológiából származnak. Alcíme: *Külföldi versek óvodásoknak*. (Móra, 1980.) Ez alól kivétel az ősz idéző vers, mely Kányádi Sándor műve.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. VERSHALLGATÁS – MELYIK ÉVSZAK?

A tanító által bemutatott versekhez egy-egy évszak hozzárendelése, kb. 8 perc

A gyerekek a természetismeret-füzetükben számozzanak meg 4 egymás alatti sort, egytől négyig. Mi is írjuk fel a számozást a táblára.

Olvassunk fel egymás után négy verset (versrészletet), a gyerekek hallgassák meg, döntsék el melyik évszokról szól, írják az évszak nevét a számok mellé (1. számú melléklet).

Ellenőrzésnél olvassuk el újra a verseket, egyesével mindegyik után beszéljük meg a megoldást, a táblára is írjuk fel, mindig térjünk ki az indoklásra.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: hallott szépirodalmi szöveg befogadása, értelmezése, írás.

II. AZ ÉVSZAKOK JELLEMZŐI

Az évszakok jellemzőinek szétválogatása olvasott mondatok alapján, négyfős csoportokban, kb. 6-7 perc

A gyerekek négyesével üljenek. Minden csoport kapjon egy vonalakkal négy részre osztott A4-es lapot, a négy rész elnevezése a négy évszak neve. Adjunk egy borítékot, amelyben mondatokra vágva nyolc, az évszakokra jellemző tulajdonság olvasható (2. számú melléklet).

- Az első gyerek húz egy mondatot (cetlit), felolvassa a többieknek hangosan, javaslatot tesz a mondathoz illő évszakra.
- A többiek véleményeznek, s ha mind egyetértenek, az olvasó felragasztja a mondatot a lap megfelelő részére.
- Jön a következő gyerek a következő mondattal.

Ellenőrzés: tárlattal a táblán, a gyerekeket hívjuk közel, hogy megtekinthessék a lapokat. A frontális megbeszélés keretében hangozzék minden évszak neve a hozzáillő mondatokkal. Kérdezzük meg végül, hogy melyik csoport elégedett a munkájával.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé, olvasott és hallott szövegek befogadása, a szövegtartalom követése, a jól érthető hangos olvasás.

MELLÉKLETEK

1.

1. (nyár)

Gil Vicente: MOST VIRÍT KI

Most virít ki kertben a rózsza:
oda megyek el,
meglesem a csalogányt,
hogyan énekel.

Szép lány megy a folyópartra,
Citrom érik, leszakasztja,
oda megyek el,
meglesem a csalogányt,
hogyan énekel.

Citrom érik, leszakasztja,
kedvesének odaadja,
oda megyek el,
meglesem a csalogányt,
hogyan énekel.

Kedvesének odaadja,
háncskalapját telerakja,
oda megyek el,
meglesem a csalogányt,
hogyan énekel.

2. (tavasz)

Alan Alexander Milne: KICSI SÁRGA NÁRCISZ

Sárga kerti kalapja,
zöld, zöld ruhája volt,
bókolt a déli szélnek,
fel és alá hajolt.

Nekifordult a Napnak,
társának sűg, beszél,
sárga fejét himbálva:
„Meghal a tél.”

3. (tél)

Liana Daszkalova: NAGY A HÓ

(részlet)

Hull a hó, hull, egyre hull,
a fenyőkre ráborul,
beteríti nyakukig,
beteríti állukig,
zöld szemükig feldagad...
Most már ki se látszanak.

4. (ősz)

Kányádi Sándor: TISZTÁS SZÉLÉN MOGYORÓ

(részlet)

Tisztás szélén mogyoró,
mogyoróbokor,
Kalapomban kikerics,
kikerics-csokor.

Lemenőben van a nap,
lemerőben már,
le is ment, már valahol
túl a hegyen jár.

Elvitte a nyarat is
magával a nap:
őszi szellő szekerén
jön az alkonyat.

2.

A hó miatt nehéz a közlekedés.
A strandokon sok ember napozik.
Gyakran megfagynak a tócsák a járdán.
Az iskolában szünet van, mindenki nyaral.
Kizöldülnek a fák.
A télikabátot szekrénybe tehetjük.
A levelek megsárgulnak, lehullanak.
A nap már csak gyengén süt, sok az eső.

MÉRHETŐ TULAJDONSÁGOK

HOSSZÚSÁG

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	A hosszúságmérés gyakorlása olvasott, mesébe rejtett utasítások alapján.
IDŐKERET	kb. 10-12 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	7-9 év, a későbbiekben differenciáltan az egyéni haladási tempóhoz igazodva.
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, az írott szöveg megértése, beszédkésztség, szóbeli szövegek alkotása és megértése; ember és természet – természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (hosszúság) SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: alapfokú, szótagolatlan szöveg, rövid, hétköznapi szövegek AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: a hosszúságmérés alapozása és tanulása, a centiméter és a méter ismerete, vonalak húzása vonalzóval MID-kiegészítés: az irányok használatának tanulása (előre – hátra, jobbra – balra), néhány gyakran használatos ige begyakorlása. AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: a hosszúságmérés további gyakorlása
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tanulási képességek közül: figyelem, gondolkodás, a rövid szóbeli utasítások befogadása, értelmezése. Rövid mondatok olvasása, a tartalomból a lényeges információk kiválasztásával. A szem-kéz koordinációjának és az ujjak mozgékonyságának fejlesztése. A beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció.

AJÁNLÁS

A természetismeret tantárgy második osztályban kiegészíti a tanulandó megismerési módszereket a mérés, a mérhető tulajdonságok tanulásával. (Elsőben az érzékelhető tulajdonságokat figyelembe véve a megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás volt a feladat.) A mérések közül leginkább az idő, a hőmérséklet, a hosszúság és az űrtartalom kerül szóba, hiszen ennek váltószámaihoz, alapegységeihez a 100-as számkörben való tájékozódás is elegendő.

Ez a modul a hosszúságmérés gyakorlásához mutat példákat, feltételezve, hogy a gyerekek már megtapasztalták, tanulták a méter és a centiméter fogalmakat.

ÉRTÉKELÉS

Az I. feladat önellenőrzéssel zárul, a sikerességet a vonalzón való tájékozódási képesség jelzi. A főfeladat (II.) ellenőrzése párban történik, a párok egymás méréseit ellenőrzik.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. SÉTA A VONALZÓN – RÁHANGOLÓ JÁTÉK

A figyelemösszpontosítás érdekében végzett feladat, a vonalzón való lépkedéssel,
kb. 2 perc

A feladat megoldásához a rövid szóbeli utasítások követésére van szükség. Cél: a vonalzón való tájékozódási képesség fejlesztése, a figyelem-összpontosítás.

A gyerekek előtt a 30-cm-es (hosszú) vonalzó legyen.

Minden gyereknek a jobb mutatóujjára „tegyünk egy bolhát”. (Gyorsan érintsük meg ujjunkkal minden tanítványunk ujját.)

A bolha reggeli tornára készül a vonalzón. A nulláról indul.

Előre ugrik 4 centimétert (lépjenek az ujjukkal 4 cm-t előre), aztán ugrik még előre 5 centimétert (lépjenek előre még 5 cm-t).

Ugrik egy nagyot visszafelé, pont 7 centimétert. (Visszalépnek 7 cm-t.)

Itt megpihen egy picit, aztán erőt gyűjt és ugrik előre 9 cm-t. (Előrelépnek a vonalzón 9 cm-t.)

Hová érkezett? (11 cm-hez.)

Természetesen más adatokkal, más mesével is játszhatunk hasonlókat. A lényeg, hogy a gyerekeknek nagyon kell figyelni az elhangzott utasítást, s annak megfelelően kell tevékenykedniük. A játékot lehet azonnal is ismételni. (A bolha nem mozogta ki magát eléggé, még sok energia van benne...)

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, a rövid szóbeli utasítások befogadása, értelmezése.

MID-kiegészítés – felkészítés az I. Séta a vonalzón c. feladathoz

Kérjünk meg egy önként jelentkező diákot, mutassa háttal az osztálynak az irányokat: előre – hátra, jobbra – balra. A többieknek vele kell mozogniuk.

Ha a tanulók az irányokat már begyakorolták, csak azt kell tisztáznunk, mikor halad valaki:

ha ugrik, ha pihen, ha erőt gyűjt, ha megpihen, ha visszafelé ugrik.

Hogy ezt érzékletesebbé tegyük számukra, összeköthetjük egy mozgásos feladattal:

Játsszunk tornaórát! Az első feladat, hogy ugorjatok előre! Ugorjatok visszafelé! Most gyűjtsetek erőt! (ezt egy helyben kell mutatniuk), pihenjete (szintén játsszák el), majd ugorjatok egyet jobbra, egyet balra!... stb.

Ennek a bevezetésnek előnye, hogy érzékelhető lesz, ha valaki még bizonytalanodik, így a tanító pontos képet kaphat arról, szükséges-e további segítséget is adnia a diákoknak, illetve meg kell-e még néhányszor ismételnie a gyakorlatot. Emellett a magyart idegen nyelvként tanuló diákok a többiek példáján keresztül könnyedén elsajátíthatják mindazt, ami számukra még újdonság.

Gyakoroljuk a feladatot addig, míg a diákok már magabiztosan tudják követni az utasításokat.

Ha az irányokat még nem gyakorolták, a második vagy harmadik alkalommal bővítsük ki azzal is az utasításokat.

Csak ezután kezdjük az I. Séta a vonalzón c. játékhoz.

II. A KATICABOGÁR KIRÁNDUL

Egy útvonal megrajzolása vonalzó segítségével, olvasott utasítások alapján, kb.10 perc

Mindenkinek külön adjunk egy feladatlapot, amin egy cm-ekben megadott útvonal leírása olvasható. Egy katicabogár indul el kirándulni egy virágról (1. számú melléklet).

Az értő olvasásban lassan haladó, illetve a finommozgásban kevésbé ügyes gyerekeket gyűjtsük egy csoportba (nagyjából 5-6 gyerek), ülünk közéjük, hogy jobban tudjuk segíteni őket a feladatmegoldásban. A többieket hagyjuk önállóan dolgozni.

- A gyerekeknek egyszer el kell olvasni az egész történetet (8 rövid mondat).
- Meg kell kezdeni a leírásnak megfelelő útvonalrajzolást, vonalzóval. (Az első lépés: 5 cm egy kavicsig.)
- Egy vonal megrajzolása után meg kell rajzolni azt is, ahová a katicabogár érkezett.
- Három lépés (kavics, gomba, falevél) megrajzolásával (3 mérés) készen van a feladat.

A feladat szövege nem tartalmaz irányokat, mert most a hosszúság pontos kimérése a cél. Így a megfejtések külleme nagyon változatos lesz.

Ellenőrzés: ha úgy látjuk, hogy a gyerekek nagy része már színezzet (ez az időkitöltő feladat), akkor kérjük meg őket, hogy párba állva cseréljenek lapot, s vonalzójukkal ellenőrizzék, a párjuk jól mért-e. Egymással beszéljék meg a sikerességet.

Végül tegyük ki a gyerekek rajzait egy táblára, hadd lássák ők is, hogy egy feladatnak sok jó megoldása is lehet.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: rövid mondatok olvasása, az értő olvasás fejlesztése az olvasottak értelmezésével, a tartalomból a lényeges információk kiválasztásával. A szem-kéz koordinációjának és az ujjak mozgékonyságának fejlesztése.

MID-kiegészítés:

Egyszerűsített, rajzokkal ábrázolt szöveget adjunk a magyart idegen nyelvként tanuló diákjainknak (MID 2. melléklet).

Figyeljünk a diákokra, meg tudják-e oldani a feladatot, és ha szükséges, segítsük munkájukat további lépésekkel:

- Húzd alá sárgával, hol van a katica! (virág szirmán, kavicson, egy gomba alatt, egy falevélen)
- Húzd alá késsel, hány cm-t kell repülnie! (5 cm-t, 3 cm-t, 7 cm-t)

MELLÉKLET

1.

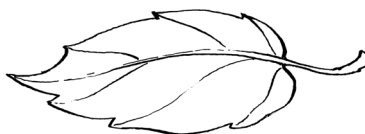
A katicabogár a virág szirmán aludt. Felébredve repült 5 cm-t, és egy kavicshoz ért.

Ekkor esni kezdett az eső. Gyorsan egy nagy gomba alá szaladt. Ez 3 cm-re volt a kavicstól.

Ott elaludt. Mikor fölébredt, lakomázni indult.

7 cm-t tett meg a falevélig, ahol finomságok várták.

RAJZOLD MEG A KATICA ÚTJÁT VONALZÓVAL!
A VIRÁGTÓL INDULJ!

Ha gyorsan elkészülsz, rajzolj, színezz még a lapon!

MELLÉKLET

MID 2.

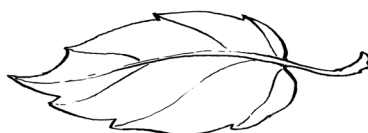
A katicabogár a virág szirmán alszik. Felébred, 5 cm-t repül, egy kavicshoz ér.

Esni kezd az eső. Gyorsan egy gomba alá szalad. Ez a gomba 3 cm-re van a kavicstól.

Ott elalszik. Mikor fölébred, éhes.

7 cm-t repül egy falevélig, ahol finom ennivalót talál.

**RAJZOLD MEG A KATICA ÚTJÁT VONALZÓVAL!
A VIRÁGTÓL INDULJ!**

Ha gyorsan elkészülsz, rajzolj, színezz még a lapon!

MÉRHETŐ TULAJDONSÁGOK

ÚRTARTALOM

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Az úrtartalom mértékegységeinek gyakorlása, értő olvasást igénylő feladatok megoldásával.
IDŐKERET	kb. 10 perc.
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	7–9 év
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése, írásbeli szövegek alkotása; ember és természet – természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (úrtartalom) SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: alapfokú, szótagolatlan szöveg, rövid hétköznapi szövegek AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: a szilárd és a folyékony fogalmak megismerése, az úrtartalom mérésének megtapasztalása, tanulása, a mértékegységek közül a liter, a deciliter és a centiliter megismerése cselekvéses úton, rövidített írásképük tanulása AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: az űrmértékekkel való folyamatos tapasztalatszerzés, a tapasztaltak lejegyzése
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Hallott szöveg befogadása, a tiszta és érthető beszéd, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció; a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás; rövid szóösszetételek olvasása, a jól érthető hangos olvasás, az értő olvasás az olvasottak értelmezésével.

AJÁNLÁS

A természetismeret tantárgy második osztályban kiegészíti a tanulandó megismerési módszereket a mérés, a mérhető tulajdonságok tanulásával. (Elsőben az érzékelhető tulajdonságokat figyelembe véve a megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás volt a feladat.) A mérések közül leginkább az idő, a hőmérséklet, a hosszúság és az űrtartalom kerül szóba, hiszen ennek váltószámaihoz, alapegységeihez a 100-as számkörben való tájékozódás is elegendő.

Ez a modul az űrtartalom gyakorlásához mutat példákat, feltételezve, hogy a gyerekek már megtapasztalták, tanulták a liter és a deciliter fogalmakat.

ÉRTÉKELÉS

A bemelegítő feladatban (I.) azonnali szóbeli visszajelzést adunk minden gyereknek. A főfeladatban (II.) csoportmunkát végeznek a gyerekek, az ellenőrzés és az értékelés tárlattal szemléletessé tett frontális megbeszéléssel zajlik.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. VILLÁMKÉRDÉSEK

A figyelemösszpontosítás érdekében végezett gyors kérdezz-felelek játék, kb. 3 perc

A gyerekek a helyükön állnak, ha válaszolnak a személyesen nekik feltett kérdésre, leülhetnek. („Belépőt” vesznek az órára.)

A gyerekeknek feltett kérdésben egy anyag szerepel, amiről el kell dönteni, hogy folyékony vagy szilárd. Példák.

Milyen anyag a málnaszörp? (... a citromlé, a spagetti, a kakaópor, a kakaó, pizsama...)

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: hallott szöveg befogadása, a tiszta és érthető beszéd, a tanulási képességek közül: figyelem, gondolkodás.

II. MIVEL ÉRDEMES MÉRNI?

Folyadékok nevének olvasása, döntés arról, hogy milyen mértékegységgel érdemes őket megmérni, kb. 7-8 perc

A gyerekek már megismerkedtek a literes és a deciliteres mérőedényekkel, a szemléletesség kedvéért mégis tegyünk egy jól látható helyre egyet-egyét közülük.

A gyerekek négyfős csoportban üljenek. Minden csoport kap egy feladatlapot és egy borítékot. A feladatlapon két felirat áll: liter, deciliter

(1. számú melléklet). A borítékban tizenkét papírcsík, mindegyiken egy folyadék neve (egy olyan szóösszetételben, ami mennyiséget jelöl – 2. számú melléklet).

Feladat:

- Az első gyerek húz egy szóösszetételt (egy cetlit).
- Hangosan fölolvassa a csoporttársainak, azok meghallgatják.
- Eldönti, hogy literrel vagy deciliterrel lenne okos megmérni az olvasott mennyiségű folyadékot.
- A többiek véleményezik a döntést, ha mind egyetértenek, az olvasó felragasztja a megfelelő helyre a cetlit.
- Jön a második gyerek a második szóösszetétellel. (Egy gyerekre háromszor is sor kerül.)

Ellenőrzés, értékelés: a csoportok lapjait tegyük ki a táblára, a gyerekeket hívjuk közel, hogy megtekinthessék a tárlatot. Beszéljessünk el az általuk esetleg felfedezett hibákról. A csoportok munkáját egy-egy mondattal, szóban értékelhetjük.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, rövid szóösszetételek olvasása, a jól érthető hangos olvasás, az értő olvasás az olvasottak értelmezésével, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció.

MELLÉKLETEK

1.

LITER

DECILITER

2.

egy vödör víz	egy kád fürdővíz
a babakád fürdővize	az osztálynak elegendő kakaó
egy pohár üdítő	egy kulacs tea
egy kanna benzin	egy bögre tej
nagy fazék paradicsomleves	egy tányér gyümölcsle
egy vázába való víz	egy flakon sampon

MÉRHETŐ TULAJDONSÁGOK

IDŐ

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Az idővel kapcsolatos fogalmak mélyítése mondatok hangos, értő olvasásával.
IDŐKERET	kb. 12 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	7–9 év, a későbbiekben differenciáltan az egyéni haladási tempóhoz igazodva.
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	<p>TÁGABB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése;</p> <p>ember és természet – természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (idő)</p> <p>SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>alapfokú szótagolatlan szöveg, rövid hétköznapi szövegek</p> <p>AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>az óra és a perc, mint az idő mértékegységeinek magtapasztalása és tanulása</p> <p>AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>hasonló feladatok alkalmazása</p>
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tanulási képességek: figyelem, emlékezet, gondolkodás, mondatok olvasása, a szövegtartalom befogadása, a jól érthető hangos olvasás, az értő olvasás az olvasottak értelmezésével, egyszerű következtetésekkel.

AJÁNLÁS

Az idő esetében, akár csak a többi mértékegységnél, az elsődleges tanulási módszer a saját tapasztalatok szerzése. Cselekvések, mérések, összehasonlítások konkrét elvégzésével tanulnak a gyerekek. Az ebben a modulban leírt feladat (II.) a már megtapasztaltak rögzítését, rendszerezését célozza meg. A csoportmunka (közös felelősséggel) a szóbeli kommunikációt, maga a feladat az értő olvasást hivatott fejleszteni.

ÉRTÉKELÉS

A főfeladat értékelése frontális megbeszéléssel zajlik, a sikeresség a csoport összmunkáját jelzi.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. RÁHANGOLÁS

A figyelemösszpontosítást szolgáló időmérő feladat, kb. 2 perc

Feladat: egy perc lemérése „belső órával”. Figyeljük a másodpercmutatót a faliórán, mikor a nullához ér, mindenki csukja be a szemét. Magukban mérjük a 60 másodpercet, mikor végeztek, nyissák ki a szemüket, s nézzék meg a valóságot a faliórán.

Nagyon fontos szabály, hogy a játék végéig senki sem szólalhat meg! Így a gyerekek önmagukat tudják ellenőrizni.

Nincs szükség külön értékelésre, de gratulálhatunk a nagyon pontos gyerekeknek.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek közül a figyelem és az időérzékelés fejlesztése.

II. MIKOR?

A napokat jelölő szavak (holnap, tegnap...) tartalmának mélyítése mondatok értelmezésével, kb. 10 perc

A gyerekek négyfős csoportokban üljenek. Minden csoportnak adunk egy feladatlapot, melyen mondatok szerepelnek a különböző napokról. Minden mondathoz tartozik egy nap (hétfő, kedd...) Például: milyen nap van ma, ha tegnapelőtt volt vasárnap? (kedd)

(1. számú melléklet)

Feladat: minden mondathoz kötni egy napnevet.

- Az első gyerek olvassa el az első mondatot, a többiek hallgassák meg.
- Az olvasó gyerek válasszon egy napot, a többiek véleményezzék a döntést. A közösen elfogadott napot kössék össze a mondattal.
- Következő gyerek, következő mondat... (mindenkire két mondat is jut).

Ellenőrzés: A tanító a számozás sorrendjében egyesével olvassa fel a mondatokat, a csoportok számoljanak be döntésükről, győzzék meg egymást az egyet nem értők. Az időkitöltő kérdést is vegyük be a sorba 9 mondatnak.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: a tanulási képességek – figyelem, emlékezet, gondolkodás, mondatok olvasása, a szövegtartalom befogadása, a jól érthető hangos olvasás, az értő olvasás az olvasottak értelmezésével, egyszerű következtetésekkel, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé.

MELLÉKLET

1.

1. Mi van ma, ha tegnapelőtt volt szombat?	HÉTFŐ
2. Mi van ma, ha holnap lesz szerda?	KEDD
3. Mi van ma, ha tegnap vasárnap volt?	SZERDA
4. Mi van ma, ha holnapután lesz vasárnap?	CSÜTÖRTÖK
5. Ha ma van vasárnap, akkor mi lesz holnap?	PÉNTEK
6. Ha ma van kedd, akkor mi volt tegnapelőtt?	SZOMBAT
7. Ha ma van szerda, akkor mi lesz holnapután?	VASÁRNAP
8. Ha ma van péntek, akkor mi volt tegnap?	
<i>Időkitöltő kérdés:</i> Ha holnap kedd lesz, akkor mi volt tegnap?	

MÉRHETŐ TULAJDONSÁGOK

LEJEGYZÉSSEL

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	A hosszúságmérés gyakorlása jegyzőkönyv olvasásával és kiegészítésével, az irányok és a testrészek nevének gyakorlása mozgásos játékkal.
IDŐKERET	kb. 12 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	7–9 év
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése; ember és természet – természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (hosszúság) SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: alapfokú szótagolatlan szöveg, rövid hétköznapi szövegek AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: a hosszúságmérés alapozása és tanulása, a centiméter és a méter ismerete, vonalak húzása vonalzóval AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: a hosszúságmérés további gyakorlása
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Szösszetételek olvasása értelmezéssel, feladatlapon való tájékozódás, írás, rövid szóbeli utasítások befogadása és értelmezése, a térirányok gyakorlása, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, kulturált, figyelő magatartás a beszélgetőtárs felé.

AJÁNLÁS

A természetismeret tantárgy második osztályban kiegészíti a tanulandó megismerési módszereket a mérés, a mérhető tulajdonságok tanulásával. (Elsőben az érzékelhető tulajdonságokat figyelembe véve a megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás volt a feladat.) A mérések közül leginkább az idő, a hőmérséklet, a hosszúság és az úrtartalom kerül szóba, hiszen ennek váltószámaihoz, alapegységeihez a 100-as számkörben való tájékozódás is elegendő.

Ez a modul a hosszúságmérés gyakorlásához mutat példákat, feltételezve, hogy a gyerekek már megtapasztalták, tanulták a méter és a centiméter fogalmakat.

ÉRTÉKELÉS

Az I. feladat azonnali tájékoztatást ad a tanítónak arról, van-e még irányítévesztés. A fő feladat értékelése frontális megbeszéléssel történik.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. JOBB-BAL MOZGÁSOS JÁTÉK

A figyelemkoncentráció érdekében végzett, irányokat gyakoroltató mozgásos játék, kb. 2 perc

A gyerekek álljanak a padjuk mellett. Olyan mozgásokat kell végrehajtaniuk, melyekhez a testrészek nevét és az irányokat is figyelembe kell venniük.

Példák:

- *Jobb kézzel fogjátok meg a bal fületeket.*
- *Most bal kézzel a jobb vállatokat.*
- *Jobb kézzel a bal térdeteket.*
- *Bal kézzel is a bal térdeteket.*
- *Jobb kézzel a jobb bokátokat.*
- *stb.*

Ha a tempót gyorsítjuk az utasítások mondásakor, mókásabb és izgalmasabb lesz a játék.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: rövid szóbeli utasítások befogadása, értelmezése, a térirányok gyakorlása, az egész test mozgásának átélése.

II. MÉRJÜK MEG EGYMÁST!

A különböző testrészek mérése centiméterrel, jegyzőkönyv készítése, párban; kb. 10 perc

Állítsuk a gyerekeket párba. Minden párnak szüksége lesz ceruzára és szabócentire (a papír mérőszalag is megfelel).

A gyerekek kapnak (egyesével) egy feladatlapot, melyen egy táblázat szerepel (1. számú melléklet).

Feladat: a lapon felsorolt testrészeket kell megmérni egymáson a pároknak. Először becsülni kell, a becslést lejegyezni, aztán mérni, és a mért adatot lejegyezni. A gyerekek akkor cserélnek a mérésben, ha az egyikük teljesen készen van a feladatlapjával.

Időkitöltő feladatként a párok maguk is választhatnak mérhető testrészeket, ezek hosszát is megbecsülik és lemérik.

Ellenőrzés, értékelés: ha a párok készen vannak, kérdezzük meg őket, hogy érezték magukat munka közben, hogy sikerült megoldaniuk a feladatot.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: szöösszetételek olvasása értelmezéssel, feladatlapon való tájékozódás, írás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció.

MELLÉKLET

1.

TESTRÉSZ	BECSLÉS (cm)	MÉRÉS (cm)
KARHOSSZÚSÁG (VÁLLTÓL CSUKLÓIG)		
DERÉKBŐSÉG		
FEJMÉRET (HOMLOKNÁL, KÖRBEN)		
TENYÉR HOSSZA		
TALP HOSSZA		
CSUKLÓMÉRET (KÖRBEN)		
SZÁJSZÉLESSÉG		
HOMLOK- MAGASSÁG		

Időkitöltő feladat (ha mindketten készen vagytok): válasszatok testrészeket, írjátok az üres sorokba! Becsüljétek, mérjétek meg azokat is!

MÉRHETŐ TULAJDONSÁGOK

ÁLLATI EREDMÉNYEK

KÉSZÍTETTE: Szabó Éva

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Az állatvilág „legjeiről” való ismeretszerzés szócsoportok értő olvasásával.
IDŐKERET	kb. 18-19 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	7–9 év
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	<p>TÁGABB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>magyar nyelv és irodalom – a tanulási képességek fejlesztése, olvasás, írott szöveg megértése;</p> <p>ember és természet – természettudományos megismerés, tájékozódás az élő és élettelen természetről (mérések, állatvilág)</p> <p>SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:</p> <p>alapfokú, szótagolatlan szöveg</p> <p>AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>a mérhető tulajdonságokról való tapasztalatszerzés, a mérések gyakorlása alkalmi mértékegységekkel, majd a valódi mértékegységekkel</p> <p>AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:</p> <p>a mérések gyakorlása tevékenykedtetéssel</p>
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Szóolvasás értelmezéssel, jól érthető tiszta beszéd, a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás; mondat- és szóolvasás értelmezéssel, a jól érthető hangos olvasás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, írás; hallott szépirodalmi szöveg befogadása, értelmezése.

AJÁNLÁS

A természetismeret tantárgy második osztályban kiegészíti a tanulandó megismerési módszereket a mérés, a mérhető tulajdonságok tanulásával. (Elsőben az érzékelhető tulajdonságokat figyelembe véve a megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás volt a feladat.) A mérések közül leginkább az idő, a hőmérséklet, a hosszúság és az űrtartalom kerül szóba, hiszen ennek váltószámaihoz, alapegységeihez a 100-as számkörben való tájékozódás is elegendő.

Ez a modul összegző, rendszerező feladatokat mutat, melyeknél a megoldás alapvető feltétele az értő olvasás.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja egyféle minta bemutatása. Nem kívánatos kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint döntsön a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. GYORSOLVASÁS

Állatok nevének gyors elolvasása szókétyákról, az állat egy tulajdonságának megnevezése, kb. 4 perc

A tanító normál méretű (tábláról is elolvasható) szókétyákra írja fel annyi állat nevét, ahány gyerek van az osztályban. (Ötletek az 1. számú mellékletben.)

A gyerekek álljanak a padjuk mellett. Egyszerre egy kártyát mutassunk fel. Szinte azonnal szólítsunk fel egy gyereket, akinek a dolga kimondani, hogy az adott állatnak hány lába van.

Fontos, hogy előbb mutassuk a szót, utána szólítsunk egy tanítványt, mert így mindenki végez néma olvasást.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: szóolvasás értelmezéssel, jól érthető tiszta beszéd, a beszédbátorság és a beszédkedv fölkeltése és növelése; a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás.

II. MELYIK ÁLLAT A LEG ...?

Szócsoportok olvasása, adott szempont szerinti válogatás közülük, négyfős csoportokban, kb. 8-10 perc

A gyerekek négyfős csoportokban üljenek. Minden csoport kap egy feladatlapot (2. számú melléklet), amelyen állatnevek és hozzájuk tartozó kérdések szerepelnek.

- Az első gyerek felolvassa az első kérdést és a hozzá tartozó állatneveket.
- Javaslatot tesz a megoldásra. Ha a többiek egyetértenek, aláhúzza a megfelelő állat nevét.
- Jön a második gyerek, a második kérdés (mindenkire egy kérdés jut).

Az ellenőrzésnél frontális megbeszéléssel derüljön ki a négy megfejtett állatnév. Mikor megvan a győztes állat, támasszuk alá a megoldást számokkal is. Ehhez itt a segítség:

- Leggyorsabb a leopárd: 117 km/h a sebessége.
- A fregattmadár (zuhanórepülésben) elérheti a 400 km/h sebességet.
- A kékbálna a legsúlyosabb állat, példányai átlagosan 135.000 kg-ot nyomnak.
- A zsiráfok a legmagasabbak, a hím példány elérheti az 5 és fél métert.
- Az időkitöltőnél mondjuk el, hogy a kékbálna a 30 méter is meghaladja, de létezik egy gilisztafaj, amely 50 méteres.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: mondat- és szóolvasás értelmezéssel, a jól érthető hangos olvasás, a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció; a tanulási képességek közül a figyelem, gondolkodás, funkcionális írás.

III. VERSHALLGATÁS

Gazdag Erzsébet Szarvas c. versének meghallgatása, beszélgetés a hallottakról, kb. 5 perc

A tanító olvassa fel a verset (3. sz. melléklet). Utána kezdeményezzünk spontán beszélgetést, amiben essen szó az „iramlik” szóról.

Kiemelt képességek, készségek: hallott szépirodalmi szöveg befogadása, értelmezése; a beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció.

MELLÉKLETEK

1.

CSIGA	GILISZTA
ÓRIÁSKÍGYÓ	BÁLNA
OROSZLÁN	TYÚK
PATKÁNY	NYÚL
CSIMPÁNZ	ZSIRÁF
HÁZI LÉGY	JEGESMEDVE
PÓK	KATICABOGÁR
DELFIN	HANGYA
GÓLYA	TEKNŐS
GYÍK	GORILLA
SÜNDISZNÓ	VÍZILÓ
FÜLEMÜLE	ARANYHAL

2.

<p><i>Melyik a leggyorsabb négy lábú állat?</i></p> <p>TIGRIS</p> <p>LEOPÁRD</p> <p>OROSZLÁN</p> <p>GEPÁRD</p>	<p><i>Melyik madár halad a leggyorsabban a levegőben?</i></p> <p>FREGATTMADÁR</p> <p>VADÁSZSÓLYOM</p> <p>HÓBAGOLY</p> <p>FECSCKE</p>
<p><i>Melyik a legsúlyosabb állat?</i></p> <p>ELEFÁNT</p> <p>VÍZILÓ</p> <p>KÉKBÁLNA</p> <p>ORRSZARVÚ</p>	<p><i>Melyik a legmagasabb állat?</i></p> <p>SZARVAS</p> <p>STRUCC</p> <p>ZSIRÁF</p> <p>ÓRIÁSKÍGYÓ</p>

Időkitöltő feladat:

Szerintetek milyen állat mondhatja el magáról, hogy ő a leghosszabb?

3.

Gazdag Erzsébet: SZARVAS

Szálas erdő a hazája.

Agancsa a koronája.

Forrásvíz az itatója.

Erdei szél altatója.

Mély álomba sose mélyed,
faág roppan, máris ébred.
Megiramlik, s mintha szállna,
földet alig ér a lába.